

ČÍSLO VYDANIA 1/2014
7. ROČNÍK VYDANIA

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Corpus Delicti

Časopis študentov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

Adresa redakcie:

**Časopis Corpus Delicti,
Právnická fakulta Trnavskej univerzity
v Trnave**

Kollárova 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

Obálka a grafika: Filip JUROVATÝ

Redakčná rada

Šéfredaktorka: Monika MARTIŠKOVÁ,
Zástupkyňa šéfredaktorky: Bc. Veronika BERECOVÁ
Redaktori: Mgr. Juraj ŠELIGA, Milan GRIEČ
Externý spolupracovník: Mgr. Ján JURAN

Konzultanti: Mgr. Kristián ČECHMÁNEK,
Mgr. Martin CSÁSZÁR, Mgr. Naďa KVAKOVÁ

Odborní garanti:

doc. JUDr. Tomáš STRÉMY, PhD.,
JUDr. Anton ŠKREKO, PhD.

Dátum vydania: máj 2014, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne

Obsah

Aktuality

VII. ročník Vedeckej študentskej konferencie	2
Inštitucionálna návšteva do Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Zboru väzenskej a justičnej stráže Leopoldov.	3
Študenti z Omsku v Trnave.	4

Rozhovory

Myšlienka založenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave	6
--	---

Články

Právo a povinnosť rozhodcu ľadového hokeja vyhlásiť ľadovú plochu za nespôsobilú	9
Cítite sa skôr ako muž alebo ako žena? O právnych následkoch zmeny pohlavia	11
Výbor OSN proti mučeniu a jeho rozhodovacia činnosť	12
Stratila Slovenská republika suverenitu vstupom do Európskej únie?	15
Sága Kadi končí	17
Lobing - mäso a krv politických procesov	20
Prokúra ako inštitút sui generis.	22
10.04.2014 – začiatok konca pirátstva!?	26
Medzinárodné zmluvy verzus Ústava Slovenskej republiky	28

Úvodník

Vážený pedagogický zbor, milé študentky a študenti!

Ďalší akademický rok sa nám končí a Corpus Delicti prináša mnoho noviniek. Ako navonok, tak aj vo vnútri. Zmenila sa vizuálna podoba časopisu a rovnako aj redakčná rada. Dúfam teda, že sa Vám, čitateľom, bude toto číslo páčiť a spríjemní Vám či už voľné chvíle alebo prestávky v rámci prípravy na skúšky.

Naša Právnická fakulta bola obnovená v roku 1998, no napriek svojej krátkej histórii len málokto študent vie aj niečo viac o jej založení. Tieto okolnosti

nám preto priblížili v rozhovore dvaja zo zakladateľov prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc., Dr. h. c. prof. JUDr. Peter Blaho, CSc. a prof. PhDr. Gustáv Dianiška, CSc., ktorý sa k zakladateľom fakulty pridal neskôr. Profesori sa s nami podelili aj o ich osobný pohľad, čoho výsledkom je, že ich

spomienky sú o to výnimočnejšie, za čo by som sa im rada touto cestou veľmi poďakovala.

Možno ste posledné mesiace započuli na chodbách fakulty ruský prízvuk. Nezдалo sa vám to, šiesti študenti z mesta Omsk sa totiž rozhodli stráviť pár mesiacov štúdiom práva v Európe. Niektorí z nich nám porozprávali o tom, čo im jeden akademický rok na Slovensku priniesol, a kam ich v živote posunul.

Odborné články študentov Právnickej fakulty sa zameriavajú na mnohé oblasti práva, niektoré na netradičné problémy v praxi, ako napríklad posudzovanie spôsobilosti ľadovej plochy pri hokejovom zápase, či aktuálnu právnu úpravu, ktorá prináša rozporuplné otázky v praxi, a mnohé ďalšie.

Prajem Vám príjemné čítanie a krásne leto plné oddychu, aby sme všetci načerpali veľa síl do ďalšieho akademického roka!

Monika MARTIŠKOVÁ
šéfredaktorka

VII. ročník Vedeckej študentskej konferencie

Tento rok bol v poradí už siedmym rokom, kedy sa na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave usporiadala Vedecká študentská konferencia organizovaná Európskym združením študentov práva (ELSA) Trnava za spolupráce s vedením Právnickej fakulty. **Vedecká študentská konferencia** je pritom udalosť, uskutočňovaná na Právnickej fakulte s ročnou pravidelnosťou, ktorá poskytuje študentom práva priestor predstaviť svoje názory, postrehy a úvahy k oblastiam s právnou tematikou prostredníctvom príspevku prezentovaného pred odbornou komisiou, pozostávajúcou ako z členov pedagogického zboru, tak aj z radov samotných študentov fakulty. Na VII. ročníku Vedeckej študentskej konferencie, ktorý sa uskutočnil dňa **24. marca 2014**, sa zúčastnilo 25 účastníkov. Na základe príslušnosti tém prác jednotlivých študentov sa otvorilo **5 sekcií**, a to konkrétne: Sekcia ústavného a správneho práva; Sekcia trestného práva a kriminológie; Sekcia medzinárodného a európskeho práva a medzinárodných vzťahov; Sekcia občianskeho a obchodného práva; a Sekcia historickoprávna a teórie práva.

Napriek tomu, že v porovnaní s ostatnými rokmi, nebol počet aktívnych účastníkov až tak veľký, príspevky tým nestratili na kvalite, nakoľko boli študentmi odborne vypracované a na úrovni odprezentované pred hodnotiacou komisiou. A aj keď nebolo pre členov komisie jednoduché vybrať **vý-**

hercov, na základe výsledného bodového hodnotenia sa v sekcii ústavného a správneho práva umiestnila na 1. mieste Petra Lukáčiková a na 2. mieste Michaela Pajtinková. V sekcii trestného práva a kriminológie 1. miesto obsadil Mgr. Bc. Maroš Černák a 2. miesto Bc. Veronika Sporová. V rámci sekcii medzinárodného a európskeho práva bolo vzhľadom na počet príspevkov ohodnocované iba 1. miesto a na tom sa umiestnil Bc. Daniel Arbet. Sekcia občianskeho a obchodného práva bola najpočetnejšia, čím došlo k obsadeniu všetkých troch miest a to 1. miesto Bc. Martinom Samcom, 2. miesto Matejom Gerom a 3. miesto Bc. Radkou Kolkusovou.

Rovnako len jedno víťazné miesto bolo obsadené v sekcii historickoprávnej a teórie práva a to získala Bc. Kristína Potomová.

Vítazi spolu s výherným **diplo-
m**om získali nielen **finanč-
ný príspevok** zabezpečený formou motivačného štipendia, ale zároveň aj pekné

a užitočné **právnické tituly** poskytnuté samotnou fakultou, aj projektovými partnermi združenia ELSA Trnava. Siedmy ročník Vedeckej študentskej konferencie však výnimočný aj vďaka účasti študenta Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne – Mateja Geru, ktorý so svojim príspevkom nielen vystúpil na tohtoročnej konferencii, ale v rámci občianskoprávnej sekcii obsadil 2. miesto, ako už bolo spomínané. Víťazné príspevky budú zároveň publikované v **zborníku**, ktorý pre tento rok vyjde v elektronickej, aj v tlačenej podobe.

Veľká vďaka za spoločnú organizáciu a pomoc patrí pani doc. JUDr. Miroslave Vráblovej, PhD., vedeniu Právnickej fakulty a organizačnému tímu ELSA Trnava. Vďaka patrí aj členom komisie a v neposlednom rade aj samotným účastníkom a všetkým prítomným kolegom. Dúfam, že Vedecká študentská konferencia pre tento rok naplnila očakávania študentov a pevne verím, že budúci rok bude ešte úspešnejšia.

Adam Keseg

Inštitucionálna návšteva do Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Zboru väzenskej a justičnej stráže Leopoldov

Vstupná brána do objektu väzenia

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave sa vždy snažila a i naďalej sa usiluje pripravovať svojich študentov, budúcich absolventov práva na svoju profesiu kvalifikovane a odborne. Dosahuje to prostredníctvom odovzdávania bohatých a cenných skúseností právnych pedagógov z praxe počas výučby, ako i organizáciou rozličných seminárov, konferencií a prednášok, na ktoré sú pozývané významné osobnosti z právnych odvetví. I vďaka týmto aktivitám zo strany fakulty sa právny obzor študentov rozširuje a majú možnosť konfrontovať svoje vedomosti zapojením sa do diskusií, kladením otázok, ako i vyjadrením svojich názorov. A keďže právnickej fakulte veľmi záleží na tom, aby poznatky a vedomosti u študentov rástli, rozhodla sa zorganizovať v spolupráci s katedrou trestného práva a kriminológie a študentskou organizáciou ELSA Trnava inštitucionálnu návštevu do **Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Zboru väzenskej a justičnej stráže Leopoldov**.

Po vybavení všetkých podstatných organizačných záležitostí, sme netrpezlivo čakali na 26. marec, kedy sa naša exkurzia mala uskutočniť. Vstup do objektu priestorov väznice bol Zborom justičnej a väzenskej stráže odsúhlasený pre 40 študentov (medzi nimi boli i 3 ruskí študenti z mesta Omsk študujúci na fakulte v rámci výmenného pobytu) a 2 pedagógov – doc. JUDr. Tomáša Strémyho, PhD. za katedru trestného práva a kriminológie – s pomocou, ktorého bola táto návšteva uskutočnená a JUDr. Mgr. Daniela Krošláka LL.M.

Prehliadka najstaršej väznice na Slovensku (za čias panovníka Leopolda to bola protiturecká pevnosť), sa pre nás začala o 8:00 hod., keď nás v priestoroch tohto zabezpečeného objektu privítali vedúci príslušníci ústavu. Po úvodnom príhovore

a privítaní sme sa rozdelili do dvoch skupín, pričom každú skupinu bola sprevádzaná poverenými príslušníkmi. Našu skupinu viedol príslušník zboru zabezpečujúci v ústave pedagogickú činnosť.

Naša úplne prvá zastávka smerovala do vnútorných priestorov **objektu Hrad** (ústav na výkon trestu). Dozvedeli sme sa, že táto neprehliadnuteľná žltá poschodová budova bola nanovo

zrekonštruovaná a daná do prevádzky opäťovne v roku 2004, keďže v roku 1991 bola vypálená a zničená v dôsledku tzv. *leopoldovskej masakry*. V budove sme mali možnosť prezrieť si miestnosti, v ktorých prebiehajú kontaktné, ako i bezkontaktné návštevy, taktiež vidieť cely disciplinárnych trestov, cely, kde sú umiestnení odsúdení na doživotie, ako i cely pre odsúdených, ktorí majú nariadený bezpečnostný režim strázenia.

Následne sme sa premiestnili do vonkajších priestorov objektu, kde sa nachádzala veľká strážna veža a športové dvorce pre odsúdených.

Ďalšou našou zastávkou bola historická budova - tzv. **stará väzba**. Dnes sa z nej využíva už iba prízemie, ktoré slúžili orgánom činným v trestnom konaní a taktiež ako priestor slúžiaci pre celoštátny zvoz

eskort. V týchto priestoroch nám o činnosti na tomto úseku porozprával vedúci väzby, ktorý takisto zodpovedal i všetky naše otázky. Mali sme tu možnosť si prakticky vyskúšať i spúšťačie retiazky, ktoré ako jeden z donucovacích prostriedkov vo väzniciach využívajú.

Našu návštevu sme ukončili v priestoroch ústavu na výkon väzby – tzv. **nová väzba**, kde sa nachádzali obvinení.

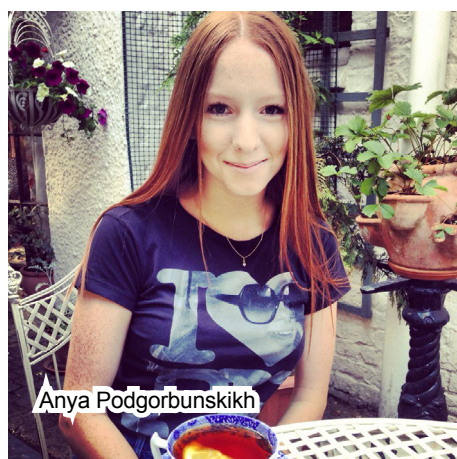
Naša návšteva presiahla tri hodiny, počas ktorých sme sa nielen oboznámili s priestormi objektu, ale získali sme i vynikajúci pohľad na problematiku justície a väznenstva, a mohli sme tak mnohé nadobudnuté vedomosti z predmetov trestného práva a kriminológie vidieť uskutočňované priamo v praxi.

Na záver sa s nami o svoje pocity z tejto exkurzie podelil ruský študent Sergej Fedorkin: *„Pre mňa táto návšteva väzenia bola prvou, na akej som vôbec bol. Bolo to pre mňa trochu vzrušujúce, pretože vždy som chcel vidieť, aký život väzňov je a ako sa vo väzení správajú. Podobalo sa to niečomu takému, ako som videl vo filmoch. Zistil som, že slovenské väznice vytvárajú dobré podmienky pre svojich väzňov. Majú všetko, čo by mohli potrebovať. Zaujímavé bolo vidieť väzňov, ktorým je odňatá sloboda. Mali sme možnosť nazrieť aj do ich ciel a vidieť tam doživotne odsúdených. Keď sme sa však dostali von z väzenia, mohli sme plne prežívať emócie a najmä to, že sme voľní. Cítiť vzduch, slobodu, takmer všetko bolo odlišné, ako tam vo vnútri.“*

Barbora Rafajdusová

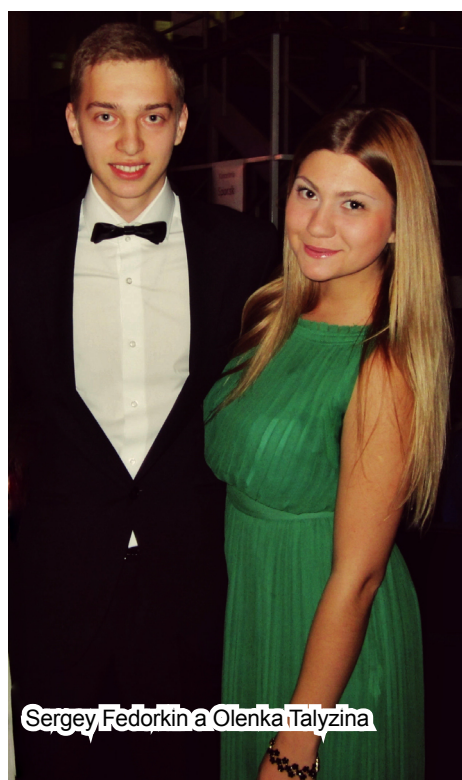
Študenti z Omsku v Trnave

Anya Podgorbunskikh

Sergey Fedorkin

Sergey Fedorkin a Olenka Talyzina

Šesť študentov zo štátnej Právnickej fakulty Dostojevského Univerzity v Omsku sa rozhodlo využiť príležitosť zúčastniť sa študentskej mobility, ktorú im ponúkla Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave. Z nasledujúcich riadkov sa môžete dozvedieť, ako traja z týchto študentov vnímajú celý akademický rok 2013/2014, počas ktorého neprerušili svoje štúdium v Rusku, a zároveň študovali aj našej Právnickej fakulte v Trnave.

Pred dvoma rokmi, počas svojho pobytu v Omsku, navrhol JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. možnosť takejto mobility svojmu priateľovi, dekanovi štátnej Právnickej fakulty Dostojevského univerzity v Omsku. Počas celého akademického roka sa týmto študentom príkladne venoval, a preto teda aj on pár slovami zhodnotil štúdium a pôsobenie týchto šiestich skvelých ľudí na našej alma mater a prínos ich pobytu či už pre fakultu alebo pre jej slovenských študentov, a poukázal aj na význam mobility.

O štúdiu a pobyte týchto ruských študentov na Slovensku bola dňa 20.01.2014 odvysielaná aj reportáž na RTVS, v programe Národnostný magazín, ktorú je stále možné stiahnuť z archívu.

Anya Podgorbunskikh

Spočiatku, keď sme opustili Rusko, netušili sme, čo nás tu čaká, ako sa k nám postaví ľudia, a ako sa nám tu bude žiť. No keď sme pristáli na letisku, slniečko na nás svietilo, vítal nás Róbert Dobrovodský, a my sme hneď pochopili, že ľudia sú veľmi milí a tunajšie prostredie sa nám bude páčiť.

Nemôžem porovnať náš ruský študijný program s tým slovenským, pretože v Omsku máme úplne iný systém výučby, rozvrhy, rozdelenie do tried. Štúdium v Trnave je pre nás ako výmenný program. Vedeli sme, že sa budeme musieť učiť súčasne aj na naše skúšky v Rusku. Ale napriek tomu sa nám výučba tu páči natoľko, že som šťastná, že som mala tú možnosť študovať práve na tejto Právnickej fakulte v Trnave. Keby som mala šancu zostať tu dlhšie, zostanem. No nanešťastie tento program trvá iba jeden rok.

Sergey Fedorkin

Pre mňa bol tento rok najlepším rokom v mojom živote. Spoznal som mnoho nových ľudí, ktorých mám veľmi rád. Navštívil som rôzne miesta a viacero krajín v Európe. Študujem na najlepšej Právnickej fakulte na Slovensku. Som rád, že môžem úprimne zhodnotiť, že úroveň vzdelávania je na vysokom stupni. Skutočne oceňujem spôsob, akým nám vyučujúci sprostredkujú informácie. Tento spôsob výučby bol pre mňa úplne nový, pretože v Rusku máme odlišný systém vzdelávania.

Porovnávanie ma donútilo otvoriť oči a vidieť mnoho odlišností vo vzdelávacom procese. Štúdium v Trnave mi prinieslo mnoho zaujímavých a užitočných životných situácií, z ktorých môžem ďalej čerpať a pomáhajú mi dotvoriť moje plány do budúcnosti. Milujem to tu! :)

Olenka Talyzina

Chcem Vám povedať príbeh, prečo som tu a prečo som rada, že môžem byť študentkou Právnickej fakulty v Trnave. Štúdium pre mňa veľa znamená, je to krásna skúsenosť. Objavila som úplne všetky nové informácie, poznatky, nadobudla nespočetné množstvo vedomostí, spoznala všetkých ľudí a prečítala všetky knihy v knižnici. Žartujem! Ale úprimne môžem povedať, že som sa rozhodla správne, a som hrdá na to, že študujem práve tu, na Trnavskej univerzite.

Prvou výhodou je veľká perspektíva do budúcnosti. Môj rodný jazyk je ruština, a učím sa anglický a slovenský jazyk. Ovládanie týchto jazykov je veľkým benefitom pre moju budúcu prácu. Takto budem môcť mať ako právnička aj veľa zahraničných klientov. Druhým pozitívnym aspektom sú moje profesijné skúsenosti a znalosť práva Európskej únie. V európskom práve je mnoho odvetví, a zaujali ma všetky. Preto som veľmi rada, že budem mať čas dozvedieť sa o nich oveľa viac, keďže plánujem pokračovať v mojom vzdelávaní na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity aj na magisterskom stupni štúdia.

Som šťastná, že som mohla stráviť rok na Slovensku. Je to úžasná krajina, kde žije mnoho priateľských ľudí, ktorí sú kedykoľvek ochotní mi pomôcť. Už

teraz tu mám pár dobrých priateľov, a viem, že keď budem staršia, budem môcť rozprávať o tom, aký som mala skvelý študentský život s pravými priateľmi! Ešte by som chcela dodať na záver, že ak veríte v seba samého, ste na správnej ceste! :)

**JUDr. Róbert Dobrovodský,
PhD., LL.M.**

Som veľmi rád, že naša pilotná jednoročná mobilita s ruskými študentmi bola úspešná. Keď som s odstupom času, spolu s mojím priateľom Maximom Stanislavovichom, dekanom štátnej Právnickej fakulty Dostojevského univerzity v Omsku, hodnotil prínosy, povedal mi, že taký úspech mobility a radosť ich študentov ani neočakával. Dôverne mi spomenul, že keď som im asi pred dvomi rokmi počas môjho pobytu v Omsku navrhol mobilitu, bol skeptický. Dôvodom počiatočnej skepsy bolo, že o spoluprácu s ázijskou sibírskou časťou Ruskej federácie nemajú krajiny západnej Európy reálny záujem. Ich záujem sa končí v Moskve, maximálne na Urale.

Naša fakulta a jej jednoročný študijný program s viac ako dvadsiatimi predmetmi v angličtine prekonala ich očakávania, čoho dôkazom je spokojnosť študentov. Tí sa veľmi dobre zžili s prostredím a vybudovali si výborné osobné vzťahy s našimi študentmi. Sú snaživí a motivovaní učiť sa nielen našu európsku právnu kultúru, ale majú aj úprimnú snahu preniknúť do slovenskej spoločnosti znalosťou slovenčiny, zvykov a tradícií.

Akademické mobility študentov a pedagógov smerom na Východ (Omsk, Minsk, Tbilisi, Jerevan, Moskva) považujem za vykopanie brázd pre našich študentov a budúce generácie právnikov. Popri kvalitnom vzdelaní, ktoré dostávajú naši študenti, je možnosť zúčastniť sa mobility dar – akási pridaná hodnota - od alma mater. Tkvie v možnosti nájsť si miesto nielen v srdciach našich východných priateľov, ale aj v zjednodušení cesty k rozvíjaniu trhovej či kultúrnej výmeny. Či sa to niekomu páči alebo nie, len veľmi ťažko možno spochybniť vzostupujúcu geopolitickú a ekonomickú silu krajín východnej Európy a Ázie. Za jazykové kurzy ruštiny sa platia vysoké sumy. Nehovoriac o právnickej ruštine, o výmene obchodných a právnych informácií či poznávaní rusky hovoriacich krajín.

Študenti a pedagógovia, Vám všetkým (vrátane externého štúdia) sa ponúkajú akademické mobility do uvedených krajín. Využite túto možnosť! Ako novozvolený prodekan budem mať

okrem iného na starosti aj spomínané akademické mobility. Vynaložím maximálne úsilie, aby ste si dopriali túto výhodu.

Monika Martišková

Myšlienka založenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

Mnoho študentov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave by mohla zaujímať história ich alma mater. Práve preto sme sa rozhodli vypovedať niektoré z osobností, ktoré sa výrazne podieľali, a dodnes sa aj podieľajú, na jej rozvoji. Rozhovor nám poskytli Dr.h.c. prof. JUDr. Peter Blaho, CSc., súčasná dekanka fakulty - prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc. a prof. PhDr. Gustáv Dianiška, CSc.

Myšlienka založenia či znovuoobnovenia Právnickej fakulty sa v Trnave objavila už dávnejšie, a to najmä z toho dôvodu, že vedenie obnovennej Trnavskej univerzity ponímalo poslanie univerzity v Trnave rovnako, ako to bolo už na starovekej univerzite. Obnovennej univerzite teda chýbala právnická fakulta. Zakladatelia existujúcej právnickej fakulty prišli v roku 1998 do Trnavy s cieľom splniť si svoj sen o inom spôsobe výchovy mladých ľudí pre právnické povolanie práve na Trnavskej univerzite. Ich odhodlanie bolo obdivuhodné. Medzi zakladateľov patria prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc., Dr.h.c. prof. JUDr. Peter Blaho, CSc., prof. JUDr. Jozef Prusák, CSc. a prof. JUDr. Alexandra Krsková, CSc.

Zakladatelia fakulty a tí, ktorí sa k nim neskôr pridali, spojili s osudom obnovennej Právnickej fakulty v Trnave aj svoj osobný život a svoju úspešnú profesijnú kariéru v oblasti právnych vied. Tieto osobnosti svojím bezúhonným životom, vedeckou náročnosťou a osobným príkladom aj naďalej stimulujú rozvoj fakulty vo všetkých oblastiach jej činnosti.

**Dr.h.c. prof. JUDr. PETER
BLAHO, CSc.**

Ako sa zrodila idea novozriadenia Právnickej fakulty v Trnave?

Myšlienka založenia fakulty sa zrodila z Trnavskej univerzity. Pán rektor, prof. RNDr. Dr.h.c. Anton Hajduk, DrSc., prišiel s predstavou, aby novozriadená Trnavská univerzita pokračovala v tých obsahových aj formálnych intenciách, ako historická univerzita, ktorá tu v Trnave vznikla v roku 1635 a existovala do roku

1777. Na tejto historickej Trnavskej univerzite fungovala právnická fakulta. Pán rektor chcel, aby sa súčasťou obnovennej Trnavskej univerzity, ktorá bola obnovená ešte za existencie Československa, stala aj právnická fakulta. V roku 1994 sa začali vážne rozhovory o fungovaní Právnickej fakulty v Trnave s poľským rektorom z univerzity Łódź. Prítomná na rokovaní bola prof. JUDr. Helena Barancová, Dr.Sc. a docent Marek Šmid (dnes prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.). Z toho vyplýva, že obaja vypracovali Návrh na zriadenie Právnickej fakulty v Trnave, a predložili ho pánovi rektorovi Hajdukovi, ktorý na základe toho začal o rok neskôr so mnou rokovať o založení Právnickej fakulty v Trnave. Rokovanie sa začalo v Bratislave. Okrem nás dvoch bola na rokovaní prítomná prof. Barancová. Vtedy som pánovi rektorovi povedal asi toto: „Myšlienka o zriadení právnickej fakulty je vynikajúca, ale ja nemôžem v tejto veci nič urobiť.“ Takže Právnická fakulta v Trnave v tom istom roku nevznikla.

Situácia na Právnickej fakulte v Bratislave sa personálne zmenila natoľko, že roku 1997 sme niektorí učitelia začali rozmýšľať o novej právnickej fakulte, a to sme netušili, že sa v budúcnosti rozhodneme pre Trnavu. Nový rektor, prof. MUDr. Ladislav Šoltés, Dr.Sc., Dr.h.c., tiež pokračoval v myšlienke prof. Hajduka. My sme sa v januári 1998 stretli s pánom rektorom Šoltésom v jeho

pracovni v Trnave, a začali sme s ním rokovať o zriadení právnickej fakulty.

Pán rektor nás požiadal, aby sme vypracovali študijný zámér novej fakulty na 5-ročné magisterské štúdium. Návrh o zriadení fakulty bol prerokovaný v akademickom senáte univerzity dňa 5. marca 1998 a senát návrh schválil.

Aké boli ďalšie kroky?

Rektor univerzity urobil ďalší krok - obrátil sa so žiadosťou na akreditačnú komisiu. Žiadali sme od akreditačnej komisie, aby udelila súhlas na akreditáciu nielen magisterského štúdia, ale aj akreditáciu rigorózneho konania, habilitačného konania, inauguračného konania a doktorandské štúdium. Skôr než akreditačná komisia zasadala, poverila preskúmaním rektorovej žiadosti komisiu, ktorú na tento účel zriadila. Tá komisia chcela od rektora kompletný spis, a rokovala 24. septembra 1998. Zasadnutia akreditačnej komisie sa spolu so mnou zúčastnili prof. Prusák, prof. Lazar, a predseda univerzitného akademického senátu, ktorým bol prof. Štefan Kopecký. Akreditačná komisia nás zasypala otázkami, ale nakoniec všetko dobre dopadlo, a súhlasila so zriadením fakulty v Trnave.

Potom sa rektor Trnavskej univerzity obrátil na Ministerstvo školstva o súhlas so zriadením fakulty. Ministerka školstva Eva Slavkovská poslala pánovi rektorovi Šoltésovi súhlasné stanovisko o zriadení Právnickej fakulty v Trnave. Celý schvaľovací proces teda mohol pán rektor ukončiť dňa 1. októbra 1998 a vystaviť Zriaďovaciu listinu o Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.

Nemali ste problémy so získavaním prvých študentov?

Pán rektor poveril mňa ako štatutára, aby som rozbehol činnosť fakulty. Ako obvyčajne, začiatky bývajú ťažké. Rozhýbať sa 1. októbra je mimoriadne neskoro. Vypísal som prijímacie konanie na novozriadenú fakultu a čakali sme, či sa vôbec niekto prihlási. Prihlásili sa, a do prvého ročníka sme prijali 94 uchádzačov. Mali sme dosť učiteľov, ale ja som nemal financie, aby som mohol učiteľov zaplatiť. Napísal som teda budúcim študentom, že sa ich právnické štúdium odkladá až do času, keď fakulta zoženie finančné prostriedky. V decembri nový minister školstva, Milan Ftáčnik, navštívil Trnavskú univerzitu. Pri príležitosti jeho návštevy som oznámil pánovi ministrovi školstva, že bola platne zriadená právnická fakulta, už sme vykonali prijímacie skúšky, a nemáme peniaze na chod novozriadenej fakulty. A keď to počul, tak mal len jednu podmienku, aby som mu garantoval kompletne 5-ročné magisterské štúdium. Ja som mu to prisľúbil a on peniaze pre prvý ročník poslal. Prví študenti sa ukázali ako vynikajúci, na nich sa preniesol entuziazmus, ktorý bolo cítiť na fakulte ešte pár rokov.

Ste spokojný s tým, ako funguje fakulta dnes?

Môžem potvrdiť, že sme dosiahli za krátky čas výsledky, že v pravidelnom hodnotení nezávislou akademickou ratingovou a rankingovou agentúrou je naša fakulta už tri roky za sebou vyhodnotená ako najlepšia právnická fakulta na Slovensku. To znamená, že by som mal byť spokojný, čo aj som.

Máte teda pocit, že to všetko úsilie stálo za to?

Myslím, že áno. A je oprávnená otázka, prečo sme to urobili. V Trnave sme založili fakultu z viacerých dôvodov. Jednak sme chceli, aby novozriadená fakulta predstavovala vo svojej vzdelávacej a vedeckej práci mravné hodnoty. Preto sme očakávali od každého učiteľa/učiteľky, aby vyznávali mravné hodnoty, aby boli kompetentní, aby ovládali detailne a dobre svoj predmet a aby boli slušní. Pretože učiteľ má nielen vzdelávať, ale má aj vychovávať svojich študentov, stáť im ako vzor. Exempla trahunt (lat.), vzor priťahuje. Mladý človek potrebuje pred sebou staršieho, aby mu

mohol veriť. Ale to je možné iba na základe kompetentného, slušného a mravne hodnotného učiteľa, inak to nejde. A potom sa vplyv učiteľa na študentoch prejaví. Naším ideálom bola takáto predstava o učiteľovi, a samozrejme, aj predstava o absolventovi fakulty. Finalizáciou vzdelávania je absolvent fakulty, a to taký, aby to bol právnik vzdelaný, dobrý, aby mal prehľad v právnych predpisoch a hlavne v právnej teórii. Aby študenti kriticky a samostatne rozmýšľali a nebáli sa hovoriť pravdu, ale vyjadrovali sa slušne, kompetentne, ako ich učiteľia. S týmto ideálom sme prišli do Trnavy.

Mali ste aj víziu, ktorá sa nenaplnila?

Nie všetko sa splnilo, najmä čo sa týka finančných a priestorových možností našej fakulty. Stále nemáme vlastnú aulu, kde by sme mohli prednášať, kde by sme sa mohli schádzať pri slávnostných príležitostiach. Ale v podstate by som za seba vyjadril veľkú spokojnosť, pretože cieľ, ktorý sme sledovali, sme dokázali splniť. Nebolo to ľahké, ale stálo to za to.

**prof. JUDr. HELENA
BARANCOVÁ, DrSc**

Ako si vy spomínate na myšlienku založenia Právnickej fakulty v Trnave?

„Táto myšlienka znamenala možnosť uskutočniť sen o inom spôsobe výchovy mladých ľudí pre právnické povolanie. Akademická komunita Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, ktorá položila základy kvalitnej právnickej fakulty, bola plná odhodlania, chuti, aj schopnosti rozvíjať

kvalitnú právnu vedu a stále vytvárať pre rozvoj poctivej vedy veľmi žižlivé akademické prostredie.“¹

Už štyri roky predtým, než bola založená Právnická fakulta v Trnave, sme s pánom Dr.h.c. prof. JUDr. Petrom Blahom, CsC., prof. doc. JUDr. Marekom Šmidom, PhD. a s jeho manželkou Mgr. Máriou Šmidovou, PhD. vypracovali Návrh študijného programu v slovenskom a anglickom jazyku. Medzičasom sme navštevovali aj zahraničie, boli sme na návšteve na poľských katolíckych univerzitách v Łódži, v Lubline, aby sme sa inšpirovali ich študijnými poriadkami. Vtedajší prezident rektorskej konferencie v Poľsku, rektor Łódzkej univerzity, prof. Dr. Michal Sewerynsky, si zobral na tri dni dovolenku, aby sa nám mohol venovať. Počas nášho pobytu nám poskytol mnoho cenných rád a k myšlienke založenia Právnickej fakulty v Trnave bol veľmi priaznivo naklonený. Keďže bol kresťansky orientovaný, stotožňoval sa myšlienkou takej právnickej fakulty, akú sme plánovali vytvoriť. Prof. Sewerynsky bol osobným priateľom Svätého otca, Jána Pavla II. Keď sa dozvedel o predpoklade zriadenia Právnickej fakulty v Trnave, bolo vecou jeho osobnej cti, aby sa na Slovensku podarilo vytvoriť takú fakultu, ktorá by sa ideovo podobala tej poľskej. „Aj dnes sa hlásime k historickému a morálnemu odkazu starobylej Právnickej fakulty Trnavskej univerzity zo 17. a 18. storočia, podľa ktorého veda je veľkým dobrodomím pre ľudstvo a s plným nasadením sa usilujeme rozvíjať vedu, ktorá slúži dôstojnosti a prirodzeným právam človeka, a je podriadená mravným princípom a kritériám.“²

Pre mňa osobne však rozhodnutie podieľať sa na obnovovaní Právnickej fakulty v Trnave bolo jedno z najťažších rozhodnutí v mojom živote. Bolo potrebné rozhodnúť sa, či mám odísť z istoty pracovného miesta a pohodlia, veľkej vybavenej pracovne či ukážkovej knižnice do obrovskej neistoty. Presvedčilo ma to, že som bola kresťansky orientovaná. Všetky právnické fakulty boli príliš ideologické, preto som myšlienku novej právnickej fakulty privi-

tala. Nakoniec som sa odhodlala odísť z istej prítomnosti do nejistej budúcnosti. „Všetkých tých, ktorí sa pre myšlienku založenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity odhodlali ako prví, ako aj tých, ktorí sa k nim neskôr pridali, spájala viera a presvedčenie, že vybudujú právnickú fakultu na mravných princípoch, na princípoch spojenia morálky a práva. Spájala ich nádej, že kladú základy fakulty, ktorá by mohla byť z hľadiska mravného a vedeckého profilu azda aj najlepšou na Slovensku.“³

Prišlo ťažké obdobie, kedy naša fakulta nemala ani vlastnú budovu. Vyhliadka na súčasnú budovu nás preto potešila. Dúfali sme, že sa to podarí. Našťastie sa nám to aj podarilo, a naša fakulta získala nové sídlo, kde už bolo všetko jednoduchšie. Avšak stavbu bolo treba renovovať, takže na dva roky sme sa museli znovu rozprchnúť po celej Trnave. Bolo to veľmi zložité tak pre nás vyučujúcich, ako aj pre študentov. V roku 2007 sme sa presťahovali naspäť do budovy, kde má dnes naša fakulta sídlo. Fakulta fungovala už oveľa lepšie, my zakladatelia sme sa pravidelne schádzali a zamýšľali sme sa nad skvalitnením študijného programu. Vedeli sme, akú fakultu chceme budovať. Mala to byť právnická fakulta iná ako všetky ostatné, fakulta budovaná na iných základoch a princípoch a bez korupcie. Mimoriadne dôsledne sme si dali záležať na výberových konaniach, kde sme vyberali obsadenie profesijného zboru. Dostali sme sa aj do takej situácie, že prebehli tri výberové konania a nevybrali sme z nich žiadneho uchádzača. Boli sme tak nároční. Veľmi nám na tom záležalo, a stále záleží. Okrem základných právnických predmetov sme do študijného programu zahrnuli aj predmety zamerané na rozvíjanie profesijnej etiky, morálky a zodpovednosti. Najdôležitejšie je, aby absolventi našej fakulty dokázali skĺbiť kvalitné právnické vzdelanie so zmyslom pre spravodlivosť. Aby vedeli, že v praxi nesmie platiť právo silnejšieho, ale sila práva.

Čím sa naša právnická fakulta odlišuje od tých ostatných?

Odlišuje sa v mnohom. „Najdôležitejšie sú morálne bezúhonné vedecké autority právnikov, ktoré tvoria základ našej fakulty. Bolo ich treba hľadať a niektorých aj presvedčovať. V dobe zakladania fakulty sa podarilo nájsť osoby z právnickej akademickej obce s vysokým morálnym a vedeckým kreditom. Nebola to náhoda, skôr Božie riadenie. Zakladatelia, aj všetci tí, ktorí tvoria akademickú komunitu na obnovenéj Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave, majú v sebe hlboko zakorenený cit pre spravodlivosť, dôveru, pravdu a morálku. Nadovšetko si ctia všetky akademické slobody a demokratické princípy sú súčasťou ich identity. Tieto hodnoty, ktorým zasvätili celý svoj nielen profesijný život, sú pripravení presadzovať a brániť aj v budúcnosti.“⁴

Rada by som spomenula aj proces prijímacích pohovorov na našu fakultu. Je veľká škoda, že nie je zvečnené, ako pán profesor Prusák dbal na to, aby každý jeden nepoužitý test bol za prítomnosti všetkých prodekanov dôsledne zlikvidovaný. Prísne podmienky sprevádzali celý prijímací proces nových študentov, čím prispeli k vysokej úrovni a kvalite. Pätnásť rokov sa proces prijímania na školu nezmenil. O všetkom, čo prispievalo k tomu, aby sa zachovala čistota akademickej oblasti rozhodovalo vedenie a zakladatelia fakulty. Každý rok štyria vyučujúci čiastkovo pripravovali otázky na prijímacie skúšky. Tie potom v zalepenej obálke čakali v seife na ich spracovanie. Otázky kombinoval jeden jediný človek na celej fakulte, ktorý mal na starosti všetku organizáciu. Takže v prípade akéhokoľvek pochybenia by bol zodpovedný len on. Proces prípravy testov je odlišný od prijímacích pohovorov na iných fakultách. Minulý rok sa na našu fakultu dostal len každý piaty študent, takže tieto organizačne aj obsahovo náročné prijímacie skúšky majú význam a o našu fakultu je stále záujem.

Špecifikom tejto inštitúcie je aj to, že každé vedenie fakulty dbalo na to, aby sa rozvíjala naša knižnica. Minulý rok bolo vydaných deväť učebných textov z rôznych predmetov v slovenčine a sedemnášť učebníc v anglickom jazyku, čo sa za históriu tejto právnickej

¹ Jubilejný pamätník (1998-2008) pre Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave, Trnava: TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS. 2008, s. 6.

² Ibidem, s. 6.

³ Ibidem, s. 110.

⁴ Ibidem, s. 110.

fakulty ešte nestalo. Naša tvrdá práca prináša výsledky. Najlepším vyznamenaním je nezávislé hodnotenie našej vedeckej činnosti.

Prezradíte nám, čo pripravuje naša fakulta do budúcnosti?

Novou úlohou pre nás je anglický študijný program. Tento rok u nás študuje šesť ruských študentov, a na budúci rok už máme prihlásených ďalších ôsmich. Aj preto chceme začať s magisterským študijným anglickým programom, a to s tým istým rozsahom vyučovanych predmetov ako v slovenčine, tak, ako to povoľuje zákon o vysokých školách. Dlho sme váhali, no rozhodli sme sa, že ideme do toho. Radi by sme sprístupnili tento akreditovaný program v angličtine všetkým študentom. Chceli by sme začať už od budúceho akademického roka s malou skupinou študentov. Dúfame, že sa nám to podarí.

prof. PhDr. GUSTÁV DIANIŠKA, CSc.

Ako prebiehalo znovuoobnovenie fakulty a čo všetko obnášalo? Aké prekážky sa vyskytli?

Bola to skutočne mimoriadna udalosť. V roku 1998 sa o znovuoobnovenie fakulty zaslúžili skvelí právnici ako prof. Blaho, prof. Barancová, prof. Prusák, prof. Krsková, prof. Lazar a ďalší. Ja, prof. Šimovček, prof. Baláž sme prišli na fakultu okolo r. 2000. Pán prof.

Blaho nás požiadal o spoluprácu a spolupodiel na jej obnove. No, a tá ponuka ma naozaj oslovila. Pracoval som vtedy na Akadémii Policajného zboru v Bratislave ako prorektor pre vedecko-výskumnú činnosť a zahraničné styky, viedol som katedru spoločenských vied a podieľal sa na výskumne a rozvoji policajnej vedy. Nebol som však s atmosférou v tejto inštitúcii úplne spokojný. Ponuka prof. Blaha ma oslovila preto, že nová fakulta oceňuje nielen vedeckú a pedagogickú kompetentnosť, ale zároveň morálku a etiku právnickej profesie. Postaviť fakultu na hodnotných spoločenských princípoch ma veľmi lákalo. Často som rozmýšľal o úlohe práva a vadili mi jeho mnohé deformácie. Z hľadiska mojej profesie psychológa som osobitne vnímal nízku kvalitu právneho vedomia. Bol som presvedčený o tom, že vonkajšia právna norma, je najsilnejšia vtedy, keď sa stane vnútornou hodnotou človeka.

Moje začiatky na fakulte mali dva protirečivé znaky: 1) nedostatok pracovného priestoru; 2) stretnutie s kompetentnými, príjemnými ľuďmi. V čase môjho príchodu fakulta mala len tri miestnosti. V jednej miestnosti bol dekan, v druhej bol sekretariát a v tej tretej bola zasaďačka, a tam sme mali vedenie. Časom zasadacie miestnosti prehradili o jednu tretinu a úradovňa tam naša účtovníčka. Porady vedenia však boli akčné, invenčné a nechýbal vtip a úsmev. Zapojil som sa do prípravy akreditačného spisu. Na podnet profesorov fakulty som kandidoval do akademického senátu a bol som zvolený do funkcie jeho predsedu. V tejto funkcii som sa zúčastnil obhajoby akreditačného spisu pred akreditačnou komisiou vlády SR. Ako predseda akademického senátu som pracoval sedem rokov. Zúčastňoval som sa pravidelne ako hosť zasadnutí vedenia fakulty a venoval som mnoho úsilia organizovaniu aktivít posilňujúcich rozvoj fakulty.

Akreditácia bola úspešná. Prekážky, s ktorými sme sa stretávali, sa dotýkali predovšetkým materiálnych podmienok a finančného zabezpečenia chodu fakulty. Mimoriadne nás zaťažovala rekonštrukcia budovy. Imponovalo mi úsilie a elán dekana prof. Prusáka o jej dostavbu. V poslednom roku dostavby som sa stal členom stavebnej komisie a zažil som radosti i strasti budovania na vlastnej koži. V tejto súvislosti spomeniem jednu bizarnú epizódu z prestavby budovy. Spolu s prof. Prusákom som sprevádzal pri

prehliadke rozostavanej ľavej časti budovy ministra školstva, ktorý bol známy ako odborník na stavbu mostov. Pri vzájomnom rozhovore poznamenal, že rozostavaná stojaca stavba sa veľmi predražuje. Nechcem túto poznámku preceňovať, ale od tej doby prestavba budovy postupovala rýchlejšie.

V dobe vzniku fakulty sme mali najviac profesorov z právnických fakúlt na Slovensku, čo bol vynikajúci základ pre jej budúcu úspešnú činnosť. Čo je však možno ešte dôležitejšie, na fakulte sa zišli prajní profesori. Mali sme zároveň šťastie na zloženie našich prvých študentov. Podarilo sa to, čo každá dobrá vysokoškolská fakulta potrebuje, t.j. kvalitnú interakciu pedagógov a študentov, založenú na vzájomnej úcte, porozumení a pomoci.

Aké podujatia sa organizovali? Zachovali sa do dnes?

Od počiatku bolo na fakulte v tomto smere živo. Čo sa týka mňa, navrhol som organizovanie študentskej vedeckej konferencie. Myšlienka sa postupne presadila a vytvoril sa tak priestor pre vedecké aktivity študentov. Výdatne mi pri tejto aktivite pomáhala študentská organizácia ELSA, a našiel som pochopenie a pomoc u mnohých pedagógov. Spomínam si na právnické super aktivity „elzáčky“ Zuzany Kliskej, či ďalších funkcionárov ELSY, ochotných vždy pomôcť. Teší ma, že konferencia sa stala nielen realitou, ale i dobrou tradíciou, a že spolupráca ELSY a prodekanu doc. Miroslavy Vráblovej kultivuje túto tradíciu.

Nezabudlo sa ani na organizovanie športových podujatí. Príkladom je už dnes tradičný futbalový turnaj, prebiehajúci každoročne v rámci Dňa právnickej fakulty. Bol to nápad prof. Prusáka, ktorý mimo iné pracoval v medzinárodných športových organizáciách ako právny expert. Viackrát ma potešil úlohou otvoriť tento turnaj a zahájiť súťaž čestným výkopom. Pokúsili sme sa tiež o zavedenie volejbalového turnaja pre študentky. Žiaľ, zatiaľ sa konal len jeden ročník.

Vedenie fakulty dbalo na upevňovanie a kultiváciu vysokoškolských tradícií. Pravidelne sme organizovali imatrikulácie a podporovali konanie beánii. Realizáciu beánie vždy skvele zabezpečovali funkcionári ELSY za podpory študentskej akademickej obce. Nedá mi nespomenúť každoročné Dni právnickej fakulty, ktorí boli nielen príležitosťou vypočuť si významných verejných činiteľov, ale zároveň boli i pôdou pre neformálne stretnutia učiteľov a študentov.

Aké boli vaše ďalšie plány?

Tie sa týkali mojej činnosti ako vedúceho katedry propedeutiky právnických predmetov. Vedenie fakulty mi dalo možnosti a priestor pre uplatnenie psychológie v právnickom vzdelávaní. Dnes predmety „Sociálna psychológia pre právnikov“, „Forenzná psychológia“ ako aj „Kriminológia“ tvoria organickú a invenčnú súčasť tohto vzdelávania. Prof. Prusák, ako dekan fakulty, uvažoval aj o prepojení práva a ekonomiky. Aj predmety z toho odboru sa úspešne ujali, a vytvárajú potrebné pozadie pre lepšie uplatnenie našich študentov v praxi. Vo funkcii prodekana pre rozvoj som sa spolu s pani dekanou prof. Barancovou snažil zlepšiť priestorové možnosti fakulty. Osobitne sa jednalo o vybudovanie auly a ďalších moderných výučbových priestorov na mieste bývalého mestského kina. Priznám sa, že do dnes mám veľmi nepríjemné pocity, keď si spomeniem na obštrukcie a nechotu ľudí, s ktorými sme rokovali. Rád by som sa dožil dňa, kedy sa z ruiny kina stane funkčný akademický priestor.

Akí boli prví študenti?

Prví študenti boli aktívni, ochotne spolupracovali. Chápali naše problémy, a my sme chápali tie ich. Od počiatku sa zapájali do rôznych aktivít, o ktorých som už hovoril. Začala fungovať študentská organizácia ELSA. Vznikla a realizovala sa myšlienka študentského časopisu Corpus Delicti. Študenti sa zapájali do prípravy Dňa právnickej fakulty. Dokonca jeden z ročníkov moderoval študent Roman Juraško. Spomínam si na mnohých našich prvých študentov, medzi ktorých patrili napríklad Peter Mach či Anton Škreko. Z prezidentov ELSY mi utkveli v pamäti mnohí študenti, osobitne však Tomáš Strémy.

Ste spokojný s tým, kde je fakulta dnes, splnila Vaše očakávania?

Ja osobne som spokojný. Mal som, a mám šancu pracovať na kvalitnej fakulte. Je to výnimočný pocit. Mám okolo seba ľudí, ktorí sú kompetentní a ktorí sú mi schopní kedykoľvek pomôcť. Takisto aj ja som pripravený pomôcť im. Čo sa týka fakulty, dosiahla veľké úspechy, o čom svedčí aj jej hodnotenie nezávislou inštitúciou ARRA. Ale myslím si, že by sme mali zotrvať v takej zdravej nespokojnosti. Preto, aby bolo kam fakultu posunúť či už z materiálneho hľadiska, vedy, ako aj z hľadiska modernizácie učebných predmetov. Mám na mysli osobitne metodiku výučby, aby stretávanie so študentmi bolo živšie, upevňovalo dobré vzťahy a lepšie ich pripravilo na budúcu prax.

Plánuje sa výstavba univerzitnej auly v blízkosti našej fakulty. Viete nám povedať, v akom je to štádiu? Súhlasíte s tým, aby bola táto aula pre celú univerzitu, alebo by ste preferovali samostatnú aulu pre Právnickú fakultu Trnavskej univerzity?

Odpovedať na túto otázku nie som kompetentný. Výstavba auly, ako viem, sa plánuje, kedy však dôjde k realizácii naozaj neviem. Je veľká škoda, že sa nám to nepodarilo zrealizovať už pri prestavbe budovy fakulty. Naša funkcionalistická budova mala byť prepojená skleneným koridorom s novou budovou na mieste bývalého

kina. Spájalo sa s tým však veľmi veľa problémov, ktoré sa dotýkali rozšírenia parcely a nedostatku finančných prostriedkov. Dnes sa plánuje výstavba univerzitnej auly na parcele súčasnej záhrady. Ak sa ma pýtate na preferenciu (naša - univerzitná), nepovažujem to v tejto situácii za dôležité. Bol by som skôr rád, keby sa od slov prešlo k činom. Viacúčelová univerzitná aula by čiastočne mohla uspokojiť aj naše potreby.

Mám pochopiteľne želania, ktoré by sa v rámci prestavby bývalého kina či výstavby novej auly mohli realizovať. Rád by som si ešte „užil“ veľkú a kvalitnú prednáškovú miestnosť. Viem si predstaviť viaceré praktické prípady z forennej psychológie v cvičebnej súdnej sieni. Želám si väčšie priestory pre našu knižnicu, zdokonalené učebne, viac pracovných pre vyučujúcich, ktoré by poskytovali variabilné možnosti a komfort pre výchovno-vzdelávací proces a invenčnú vedeckú prácu.

Profesor Dianiška dúfa, že keď odíde z fakulty, to, čo pomohol vybudovať, zostane v dobrých rukách a preto sa snaží už teraz podporovať mnohých docentov, aby sa čím skôr stali profesorami. Tým práca, ktorú všetci profesori vynaložili pri obnovení fakulty pôjde ďalej, a bude sa rozvíjať výchovno-vzdelávací proces spolu s vedeckou činnosťou. Začiatky boli hektické, ale dobroprajnosť ľudí všetko zjednodušila a dúfame, že to tak bude aj naďalej.

Monika Martišková, Veronika Bercová

Právo a povinnosť rozhodcu ľadového hokeja vyhlásiť ľadovú plochu za nespôsobilú*

Hra ľadový hokej sa hrá na ľadovej ploche, ktorá sa nazýva ihrisko. Definíciu ihriska môžeme nájsť v pravidlách ľadového hokeja (ďalej len „pravidlá“), ktoré definujú ihrisko vo svojom pravidle č. 100, ktoré uvádza, že: *hra ľadový hokej sa hrá na bielej ľadovej ploche nazývanej ihrisko*.¹ Preto, aby sa zápas vôbec mohol uskutočniť, je potrebné, aby toto ihrisko malo predpísané rozmery a spĺňalo kritériá obsiahnuté v pravidlách. Musí spĺňať najmä rozmery, ktoré sú definované v pravidle č. 101, ako aj ďalšie náležitosti vyplývajúce z nasledovných pravidiel. Na to, aby sa na ihrisku mohol uskutočniť vôbec nejaký hokejový zápas, je potrebných mnoho technických revízií a rovnako tak posudok od riadiaceho orgánu súťaže, v ktorej bude dané družstvo nastupovať počas sezóny. Posudok bude určovať, či dané ihrisko spĺňa alebo nespĺňa požadované technické parametre a potrebné vybavenie.

Pred stretnutím alebo počas stretnutia sa však môžu vyskytnúť situácie, ktoré neumožňujú alebo čiastočne znemožňujú začiatok uskutočnenia stretnutia alebo jeho priebeh. Takého situácie sú zväčša náhodnými situáciami. Ale pomerne zriedkavo sa stávajú aj situácie, ktoré sú výsledkom priamej úmyselnej činnosti znemožniť začiatok alebo priebeh hokejového stretnutia. V praxi môže ísť o nespôsobilosť ľadovej plochy k hre z dôvodu poruchy technického zariadenia slúžiaceho na úpravu ľadovej plochy, alebo úmyselné konanie spočívajúce vo vypnutí elektrickej energie pred alebo po zápase. V takomto prípade vzniká podľa rozpisu súťaží SZLH (ďalej len „rozpis“) krízová situácia, na ktorú daný rozpis ponúka rozhodcom ľadového hokeja riešenie. Podľa tohto rozpisu, ak sa ľadová plocha javí ako nespôsobilá, alebo ak domáci klub nemá predpísaný technický prostriedok na úpravu ľadovej plochy, sa bude postupovať podľa súťažného poriadku SZLH (ďalej len „súťažný poriadok“), ktorý upravuje tieto situácie vo svojich článkoch.² Je zjavné, že rozhodca ľadového hokeja musí pri týchto situáciách postupovať obzvlášť presne, nakoľko predčasné ukončenie stretnutia nesie so sebou nielen závažné dôsledky vyplývajúce z určenia konečného výsledku stretnutia, ale aj ekonomické dôsledky pre daný klub, najmä vtedy, ak sa dodatočne preukáže, že

predčasné ukončenie stretnutia rozhodcom bolo neoprávnené a nebolo v súlade s internými predpismi alebo pravidlami.

Riešenie takej krízovej situácie, akou je nespôsobilosť ľadovej plochy, má vo všeobecnosti dve fázy. Prvou fázou je posúdenie ľadovej plochy ako nespôsobilé a druhou fázou je predčasné ukončenie resp. neukončenie konkrétneho stretnutia.

Rozhodcovia stretnutia

Pri posudzovaní toho, či je ľadová plocha naozaj nespôsobilou, Súťažný poriadok túto právomoc zveruje rozhodcom stretnutia.³ Definíciu toho, kto je rozhodcom stretnutia, súťažný poriadok nevymedzuje vo svojej preambule tak, ako pri činnostiach stretnutia.⁴ Keďže definíciu, kto je rozhodcom stretnutia nenájdeme v súťažnom poriadku, musíme postupovať podľa pravidiel, z ktorých sa dozvieme, koho pravidlá považujú za koho nepovažujú za rozhodcu ľadového hokeja. Podľa pravidiel sa za rozhodcov stretnutia považujú len jeden alebo dvaja hlavní rozhodcovia a dvaja čiaroví rozhodcovia.⁵ Za rozhodcov stretnutia sa teda nepovažujú video rozhodca alebo bránkovi rozhodcovia, keďže ich pravidlá označujú spoločným názvom: „*funkcionári mimo ľadovej plochy*“.⁶ Takže môžeme dospieť k tomu, že o nespôsobilosti ľadovej plochy budú pri danom zápase rozhodujúce minimálne dva, a v systéme štyroch rozhodcov až štyri názory. Musíme podotknúť, že sa jedná do istej miery o subjektívne názory rozhodcov stretnutia.

Prvým problémom je to, že nikde nenájdeme vymedzenie pojmu, kedy je ľadová plocha nespôsobilá pre uskutočnenie hokejového stretnutia. Pri posudzovaní spôsobilosti a nespôsobilosti ľadovej plochy sú tak rozhodcovia ľadového hokeja nútení zohľadniť svoje všeobecné priemerné znalosti a skúsenosti z rozhodovania na to, aby posúdili, či je plocha naozaj nespôsobilá. Je namieste podotknúť, že neexistencia definície, kedy je ľadová plocha nespôsobilá pre uskutočnenie zápasu, zakladá možnosť posudzovania týchto situácií medzi jednotlivými rozhodcami rozdielne a nejednotne, pričom sa zvyšuje význam subjektívneho názoru v koneč-

3 Článok 31 c)

4 Za činnovníka stretnutia sa v zmysle Súťažného poriadku SZLH považuje: delegovaný hlavný alebo čiarový rozhodca, inštruktor rozhodcov, supervízor stretnutia, lekár stretnutia, vedúci a zástupca družstva, hlavný usporiadateľ stretnutia, manažér klubu.

5 Pravidlá ľadového hokeja 2010 - 2014 článok 300

6 Pravidlá ľadového hokeja 2010 - 2014 článok 320 a nasledujúce

* Článok recenzoval doc. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD. LL.M. MA, pedagóg Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, športový právnik

1 Pravidlá ľadového hokeja 2010 - 2014, pravidlo č. 100

2 Rozpis súťaží riadených SZLH 2013/2014, Prehľad legislatívnych zdrojov potrebných na riešenie krízových situácií pri stretnutiach ľadového hokeja, str. 32 bod. 8

nom verdikte rozhodcov ľadového hokeja.

Na tomto mieste je potrebné si všimnúť, že kým súťažný poriadok zveruje rozhodovanie o nespôsobilosti ľadovej plochy „rozhodcom“ stretnutia, právo predčasne ukončiť stretnutie má len „rozhodca“ stretnutia. Z povahy veci vyplýva, že tak urobí hlavný rozhodca stretnutia. Nie je však vylúčené, že takéto rozhodnutie môže urobiť aj čiarový rozhodca, ak sa napríklad hlavný rozhodca v priebehu hry zraní a odstúpi z rozhodovania stretnutia, a až následne sa stane ľadová plocha nespôsobilou.

Z uvedeného článku však jednoznačne nevyplýva, akým spôsobom rozhodcovia stretnutia dospejú k tomu, že ľadová plocha je nespôsobilou. Ako sme už podotkli, ide o subjektívne názory rozhodcov stretnutia a niekedy je veľmi ťažké posúdiť, či ľadová plocha bude nespôsobilou alebo nie. Môže sa stať, že v systéme štyroch rozhodcov budú dvaja rozhodcovia stretnutia za to, že ľadová plocha je nespôsobilá a ďalší dvaja za to, že ľadová plocha je spôsobilá k hre, alebo v systéme dvoch rozhodcov jeden čiarových rozhodcov bude toho názoru, že hracia plocha je a druhý z nich, že hracia plocha nie je spôsobilá. Uvedené názory sú podľa nášho názoru vzhľadom k článku 31 ods. c) súťažného poriadku rovnocenné.⁷ Naopak, zo spomínaného článku súťažného poriadku zároveň vyplýva, že konečný verdikt o predčasnom ukončení stretnutia má právo spraviť rozhodca stretnutia. Nie je však uvedené, ktorý z dvojice hlavných alebo čiarových rozhodcov to má byť. Tento verdikt bude v končenom dôsledku urobený po vzájomnej dohode hlavných alebo čiarových rozhodcov. Pri tom však konečný verdikt nemusí predstavovať subjektívny názor o nespôsobilosti ľadovej plochy jedného z dvoch hlavných rozhodcov, alebo jedného z čiarových rozhodcov, alebo dokonca pri klasickom systéme troch rozhodcov ani obidvoch čiarových rozhodcov, keďže pri systéme troch rozhodcov z povahy veci vyplýva, že tento záverečný verdikt spraví hlavný rozhodca.

Následok nespôsobilosti ihriska

Pri danej situácii je potrebné poznamenať, že pri nespôsobilej ploche ihriska má rozhodca stretnutia obligatórne povinnosť, ako aj fakultatívne možnosť, predčasne ukončiť stretnutie. Ak sa hracia plocha stala nespôsobilou v priebehu hry, rozhodca má povinnosť predčasne ukončiť stretnutie.⁸ Ak sa hracia plocha stala nespôsobilou ešte pred úradným začiatkom stretnutia, rozhodca má právo ukončiť stretnutie, nie je to teda jeho povinnosťou.⁹

Právo rozhodcu predčasne ukončiť stretnutie pri nespôsobilosti ihriska

Podľa článku 45 d) súťažného poriadku má rozhodca právo predčasne ukončiť stretnutie, ak: „*sa ihrisko stane nespôsobilé, resp. ak technická záhada na jeho zariadení nebola odstránená do 40 minút, alebo ak nie je funkčný mechanický prostriedok pre úpravu ľadovej plochy.*“¹⁰

V prvom rade je potrebné podotknúť, že nespôsobilosť hracej plochy musí nastať pred úradným začiatkom stretnutia. Nepriamo to možno vyvodíť aj z článku 44 f) 1 súťažného poriadku, podľa ktorého: „*má rozhodca povinnosť predčasne ukončiť stretnutie pre nespôsobilosť hracej plochy, ktorá nastala v priebehu hry.*“¹¹

Definícia ihriska a hracej plochy

V citovaných ustanoveniach sú použité rozdielne pojmy, a to „*hracia plocha*“ a „*ihrisko*“. Pojem ihrisko máme definovaný v pravidlách - konkrétne v pravidle č.100, ktoré obsahuje definíciu ihriska: „*Hra ľadový hokej sa hrá na bielej ľadovej ploche nazývanej ihrisko*“. Táto definícia môže v praxi robiť veľké problémy, pretože samotným ihriskom je teda len **bieľa ľadová plocha nazývaná ihrisko** v zmysle citovaného pravidla.

V reálnej situácii sa môže stať ihrisko nespôsobilé, ak naň niekto vysype soľ. Čo však v prípade, ak sa pred úradným začiatkom stretnutia na rozvečie hráčov rozbiže ochranné sklo? Spadá práve ochranné sklo pod pojem ihrisko podľa pravidla č.100? Keďže v pravidlách v ich prvej časti sú systematicky za sebou radené pojmy ako definícia ihriska, rozmyšľavanie mantinelu, odrazovej lišty alebo ochranného skla, nie je možné na tomto mieste jednoznačne tvrdiť, že ihriskom je alebo nie je aj mantinel alebo ochranné sklo. Definícia ihriska v pravidle č. 100 je naformulovaná presne a jednoznačne bez zmyšľavky o tom, čo sa považuje alebo nepovažuje za súčasť ihriska. Ak by sme si bližšie rozobrali pravidlo č. 102 a), ktoré ustanovuje, že: „*ihrisko musí byť ohraničené bielym plastovým alebo dreveným mantinelom*“, ponúkajú sa nám dva rôzne výklady. Prvým výkladom je, že mantinel je súčasťou bielej ľadovej plochy. Druhým výkladom môžeme dospieť k tomu, že biela ľadová plocha je jedna hmotná vec, a musí byť ohraničená mantinelom ako druhou hmotnou vecou. Medzi týmito hmotnými vecami existuje reálna hranica, a teda vieme ich od seba

reálne oddeliť a rozlíšiť.¹² V pravidle č. 105 a) je naopak uvedené, že: „*ochranné sklo umiestnené nad mantinelom na koncoch ihriska musí byť vysoké...*“¹³

Z tohto pravidla sa nám, naopak, javí, že mantinely a ochranné sklá sú súčasťou ihriska – bielej ľadovej plochy. Na úplné doplnenie problematiky pravidiel na strane č. 10 zobrazujú „*ihrisko*“, kde sú ako súčasť ihriska vyobrazené aj hráčske a trestné lavice. Podľa nášho názoru však takéto zobrazenie úplne nekorešponduje s už spomínaným pravidlom č. 100, kde je jasne uvedené, že: „*hra ľadový hokej sa hrá na bielej ľadovej ploche nazývanej ihrisko*“. Záverom možno konštatovať, že v praxi sa za ihrisko považujú aj mantinely či ochranné sklá, a neprikladá sa význam použitým rozdielnym pojmom.

Na porovnanie treba na tomto mieste uviesť práve článok 44 f) 1 súťažného poriadku, kedy má rozhodca povinnosť predčasne ukončiť stretnutie pre nespôsobilosť hracej plochy, ktorá nastala v priebehu hry. Definíciu hracej plochy nenájde nikde v súťažnom poriadku, ani v pravidlách ľadového hokeja. Môžeme však konštatovať, že pojem hracia plocha je pojmom širším ako pojem ihrisko, pretože hracou plochou je nielen samotné ihrisko, ale aj hráčske alebo trestné lavice, mantinely, ako aj ochranné sklá.

Čakacia doba štyridsať minút

Ak sa stane hracia plocha nespôsobilou pred úradným začiatkom stretnutia, tzv. *condicio sine qua non* (nevyhnutnou podmienkou) je čakacia doba 40 minút. Nie je však jednoznačne uvedené, od ktorého okamihu sa týchto 40 minút začne počítať. Či od úradného začiatku stretnutia alebo od skutočnosti, ktorá sa napríklad vyskytla už v priebehu rozvečenia hráčov na ľadovej ploche, ktorá mala za následok nespôsobilosť ľadovej plochy. V praxi sa však táto situácia rieši tak, že táto čakacia doba začína plynúť od úradného začiatku stretnutia.

Rovnako z článku 45 d) súťažného poriadku, ktorý znie: „*sa ihrisko stane nespôsobilé, resp. ak technická záhada na jeho zariadení nebola odstránená do 40 minút, alebo ak nie je funkčný mechanický prostriedok pre úpravu ľadovej plochy*“ nie je zjavné, či sa táto čakacia doba vzťahuje aj na situáciu prvú - keď je ihrisko vo všeobecnosti nespôsobilé, teda už na prvý pohľad je zjavné, že sa na ňom nemôže a nebude hrať (čo môže byť v praxi situácia so soľou na ľadovej ploche alebo prípad, že je ľad roztopený) - alebo len na situáciu druhú - ak vznikne technická záhada na jeho zariadení a nebola odstránená do 40 minút. V každom prípade máme za to, že sa táto čakacia doba nevzťahuje na tretiu situáciu, keď nie je funkčný mechanický prostriedok pre úpravu ľadovej plochy a rozhodca má právo okamžite po úradnom začiatku stretnutia predčasne ukončiť stretnutie.

Taktiež nie je jednoznačné, či táto čakacia doba môže byť predĺžená. V každom prípade je zjavné, že by nemala byť kratšia ako je ustanovené v súťažnom poriadku. Na základe všeobecnej zásady platnej pre rozhodcov, ktorá znie: „*rozhodca má urobiť všetko preto, aby sa stretnutie odohralo*“, máme za to, že - pri možnosti predčasne ukončiť stretnutie pre nespôsobilé ihrisko - táto lehota môže byť primerane predĺžená podľa úvahy rozhodcov. Nie však neprimerane, nakoľko by to mohlo narušiť rovnosť súťaženia obidvoch súperov, a je potrebné každý prípad posudzovať individuálne. V duchu a v zmysle tohto ustanovenia súťažný poriadok nezakazuje rozhodcom ľadového hokeja rozhodnúť o tom, že by táto lehota nemohla byť primerane predĺžená. Cieľom tohto článku je poskytnúť primerane dlhú čakaciu dobu na to, aby technická záhada na ihrisku bola odstránená. A ak by mohla byť záhada odstránená napríklad do 45 minút a mohlo by sa začať hrať, určiť, že nie je dôvod na to, aby sa zápas nezačal hrať.

Zaujímavá situácia môže vzniknúť (keďže ide len o právo rozhodcu predčasne ukončiť stretnutie a nie jeho povinnosť) v prípade, keď obidve mužstvá na danom ihrisku - ktoré je inak nespôsobilé podľa mienky rozhodcov - chcú začať hrať zápas, alebo naopak ihrisko nie je spôsobilé a mužstvá nechcú hrať, a hlavný rozhodca aj tak nariadi začať hru. V každom prípade sa uplatní pravidlo č. 312 pravidiel ľadového hokeja a jeho rozhodnutie v prípade akéhokoľvek sporu je konečné. Rovnako je možné použiť aj § 24 ods.3 zákona č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovuje, že: „*konkrétne rozhodnutia rozhodcu sú v priebehu hry konečné.*“¹⁴ Na tomto mieste je potrebné uviesť, kedy rozhodnutie rozhodcu v priebehu hry konečné nie je. Vyplýva to z ustanovenia § 24 ods.4, ktorý ustanovuje, že: „*ak došlo v konkrétnej hre k takému vážnemu porušeniu pravidiel športovej súťaže, že je tým narušená rovnosť súťaženia, národný športový zväz môže v rozsahu a spôsobom vyplývajúcim z pravidiel športovej súťaže dosiahnutý výsledok alebo výkon anulovať, a začať disciplinárne konanie voči*

7 Súťažný poriadok článok 31 c)

8 Súťažný poriadok článok 44 f) ods. 1

9 Súťažný poriadok článok 45 d)

10 Súťažný poriadok článok 45 d)

11 Súťažný poriadok článok 44 f) ods. 1

12 Pravidlá ľadového hokeja 2010 -2014, pravidlo č. 102 a)

13 Pravidlá ľadového hokeja 2010 -2014, pravidlo č. 105 a)

14 Zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu v z.n.p § 24 ods.3

rozhodcovi, športovcovi alebo športovému klubu.“⁴¹

„Technická záhada na zariadení ihriska“

Rovnako nenájdeme ani výklad k pojmu technická záhada na zariadení ihriska. Ak by sme za ihrisko považovali len bielu ľadovú plochu, na ktorej sa hrá ľadový hokej, technickou záhadou na ihrisku môže byť v praxi len diera v ľade, roztopený ľad, alebo problémy s chladením a pod. Je namieste položiť si otázku, či aj výpadok elektrickej energie na zimnom štadióne treba považovať za inak povedané: „technickú záhadu na zariadení bielej ľadovej plochy?“ Ak by sme dospeli k záveru, že výpadok elektrickej energie nie je možné subsumovať pod technickú záhadu na zariadení ihriska, išlo by len o prvú skutkovú podstatu, a síce že ihrisko je nespôsobilé. Či sa aj na túto situáciu vzťahuje čakacia doba 40 minút sme už zmienili.

Povinnosť rozhodcu predčasne ukončiť stretnutie pri nespôsobilosti ihriska

Súťažný poriadok rozhodcom ľadového hokeja stanovuje aj povinnosť predčasne ukončiť stretnutie v zmysle článku 44 f) 1. Na základe tohto článku súťažného poriadku má rozhodca povinnosť predčasne ukončiť stretnutie pre nespôsobilosť hracej plochy, ktorá nastala v priebehu hry. Na tomto mieste považujeme za vhodné zaradenie slovného spojenia

„hracia plocha“ do kontextu celej vety, pretože sa jedná o pojem širší ako pojem „ihrisko“ v zmysle pravidiel. A zahŕňa viac situácií, ktoré môžu mať za následok, že hracia plocha sa stane nespôsobilou pre ďalšie pokračovanie v priebehu zápasu. Pri tomto článku súťažný poriadok neustanovuje žiadnu čakaciu dobu, čo sa v praxi hlavne pri nižších súťažiach nerešpektuje. Máme za to, že by bolo vhodné, ak by sa v priebehu hry vyskytla situácia, následkom ktorej by bolo, že sa hracia plocha stane nespôsobilou, aby bola *de lege ferenda* poskytnutá domácemu usporiadateľovi primeraná čakacia doba podobne, ako je to pri nespôsobilom ihrisku pred úradným začiatkom stretnutia podľa článku 45 d) súťažného poriadku.

Záver

Cieľom tohto článku bolo porovnať možnosť ale aj povinnosť rozhodcu ľadového hokeja rozhodnúť, kedy rozhodca ľadového hokeja vyhlási ľadovú plochu za nespôsobilú. Tento článok načrtnol určité interpretačné problémy, ktoré sa môžu vyskytnúť pri posudzovaní a následnom vyhlásení ľadovej plochy za nespôsobilú. Je potrebné skonštatovať, že interné predpisy SZLH upravujúce vyhlásenie ľadovej plochy za nespôsobilú trpia určitými nedostatkami, ktoré by bolo vhodné odstrániť, aby nedochádzalo v praxi k aplikačným problémom pri výklade jednotlivých ustanovení súťažného poriadku SZLH.

¹ Zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu v z.n.p § 24 ods.4

Zoznam použitej literatúry:

Interné predpisy SZLH:

Pravidlá ľadového hokeja 2010 -2014

Rozpis súťaží riadených SZLH 2013/2014

Súťažný poriadok SZLH

Právne predpisy:

Zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu v z.n.p

Bc. Jozef Greguš,
študent prvého ročníka magisterského
štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej
univerzity v Trnave,
študent Právnickej fakulty Masarykovskej
univerzity v Brne - zimný semester
2013/2014 - program freemover: predmet
Czech family law (súčasná štúdiá),
rozhodca ľadového hokeja.

Cítite sa skôr ako muž alebo ako žena? O právnych následkoch zmeny pohlavia*

Pre mnohých je táto otázka absurdná, pretože každý z nás sa narodil buď ako žena alebo ako muž. Tým bola z istej časti ovplyvnená aj naša výchova, a celý život. No nie je to až tak dávno, keď medicínsky pokrok umožnil, aby osoby, ktorým sa rozchádzala ich identita s telesnou pohlavnou príslušnosťou, napravili tento problém a podstúpili operáciu na zmenu pohlavia.

Prednedávnom som bola svedkom toho, ako sa dvaja mladí ľudia posmešne rozprávajú o ich spolužiakovi, ktorý počas štúdia podstúpil operáciu na zmenu pohlavia. To ma donútilo zamyslieť sa, ako to z právneho hľadiska v našom štáte funguje. Je asi prirodzené, že to určitá skupina ľudí tomuto chlapcovi - dnes už žene - nikdy nezabudne a dajú mu to patrične pocítiť. V súčasnosti však už nie je nezvyčajné, či prekvapivé, ak sa táto žena presťahuje, aby v úplne neznámom prostredí mohla žiť plnohodnotným životom vo „svojej“ koži, bez toho, aby niekto vedel, že bola niekedy mužom.

V našej judikatúre som nenašla žiadny známy prípad, ktorý by sa dotýkal tejto problematiky. No podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR je rozhodovacia činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva záväznou výkladovou smernicou pri aplikácii právnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave Ústavy SR. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva možno vidieť evolutívny vývoj v prípade partnerských vzťahov transexuálov, ktorí sa domáhali toho, aby ich biologicky zmenené pohlavie bolo uznané aj právne. Okrem porušenia článku 8 Európskeho dohovoru, sa domáhali aj uznania porušenia článku 12, pretože právne neuznanie zmeny ich pohlavia im bránilo uzatvoriť manželstvo s osobou rovnakého pohlavia, akého boli oni pred operáciou.

Povedané slovami štrasburského súdu: Dohovor „je živý nástroj, ktorý musí byť interpretovaný vo svetle súčasných podmienok života“ (Tyrer, rozsudok z 25. apríla 1978, § 31) a „vývoja modernej spoločnosti“ (Marckx, rozsudok 13. júna 1979, § 41) a že „vo vnútri svojej aplikačnej pôsobnosti smeruje k dosiahnutiu skutočnej a konkrétnej ochrany jednotlivca“ (cit. rozsudok Airey, § 26). Keby súd neuplatňoval dynamický a evolutívny prístup, takýto postoj by mohol byť prekážkou každej reformy alebo obratu k lepšiemu.

Keď sa vrátíme k 80-tym rokom minulého storočia veľmi významným v tejto oblasti bol prípad Rees v. Spojené kráľovstvo. Sťažovateľom bola osoba v matrike zapísaná ako žena. Od útleho veku však prejavovala isté znaky chlapčenského správania, a jej vonkajší zjav bol nejednoznačný. Podstúpila operáciu na zmenu pohlavia a stal sa z nej muž. Pokúšal sa o to, aby sa presadil zákon, ktorý mu umožní byť mužom aj po právnej stránke, pretože v rodnom liste bol stále zapísaný ako žena. Podobný bol aj prípad Cossey v. Spojené kráľovstvo, v ktorom Európsky súd rozhodol rovnako ako v tomto prípade. Súd však nedospel k názoru, že došlo k porušeniu spomínaných článkov, pretože tie sa vzťahujú k tradičnému chápaniu manželstva medzi osobami odlišného biologického pohlavia. Takisto rozhodol, že ochrana práva podľa čl. 12 sa netýka transexuálov.

Začiatkom deväťdesiatych rokov sa Európsky súd pre ľudské práva ešte vždy pridržiaval spomenutej judikovanej doktríny. Zákaz uzavrieť manželstvo uložený osobe, ktorá ho chcela uzavrieť s osobou pohlavia totožného s pohlavím pred zmenou pohlavia, nie je porušením práva podľa ustanovenia čl. 12 z dôvodu, že toto ustanovenie vychádza z tradičnej koncepcie uzavierania manželstva osobami odlišného pohlavia. Tento rozsudok bol permanentne kritizovaný, a preto sa o niekoľko rokov neskôr sudcovia odklonili od judikatúry, čo sa považuje skôr za raritu. Európsky súd pre ľudské práva sa zväčša pridržiava svojej judikatúry. Avšak kvôli viditeľnému medicínskemu pokroku pri transexuálnych operáciách a úplnej možnosti prevzatia sociálnej roly osoby zmeneného pohlavia Európsky súd bol nútený prehodnotiť svoj postoj.

V druhom prelomovom prípade môžeme zaznamenať tento posun v chápaní ľudských práv. Pred pojednávaním prípadu Goodwin v. Spojené kráľovstvo bolo nemysliteľné, aby transexuálom boli priznané rovnaké práva ako homosexuálom, hlavne čo sa týka práva uzatvoriť manželstvo. Tento prípad bol prelomovým. Európsky súd pre ľudské práva už pri výklade pojmov muž a žena nevychádzal z pohlavia získaného pri narodení, ale rozhodujúce bolo pohlavie po operácii, teda v čase uzatvorenia manželstva.

Podľa aktuálnej slovenskej právnej úpravy sa osoba, ktorá podstúpila operáciu na zmenu pohlavia, stane iným pohlavím nielen po fyzickej stránke, ale aj po stránke právnej. Zákon o mene a priezvisku umožňuje osobe, ktorá zmenila pohlavie aj bez povolenia, aby si zmenila meno a priezvisko. Následne sa takáto zmena mena a priezviska vykoná aj v matrike - na zák-

* Článok recenzoval JUDr. Peter Lišiak, PhD., ktorý pôsobí na katedre ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

lade písomného vyhlásenia osoby, ktorej sa táto zmena týka. Okrem predloženia lekárskeho posudku sa nič iné nevyžaduje. Zákon o rodnom čísle v platnom znení ustanovuje, že ministerstvo vnútra vykoná na požiadanie zmenu rodného čísla na základe lekárskeho posudku o zmene pohlavia osoby. O zmenu rodného čísla z dôvodu zmeny pohlavia musí dotknutá osoba požiadať bezodkladne. Táto osoba sa stane na základe medicínskeho pokroku pohlavím rozdielnym od toho, akým bola pri narodení, tak z biologickej, ako aj z právnej stránky.

Čo sa týka problematiky uzatvárania manželstva, má osoba, ktorá zmenila pohlavie, právo uzatvoriť manželstvo s opačným pohlavím. Vidím to ako veľmi pokrokovú možnosť, ktorá umožňuje týmto osobám žiť plnohodnotnejší život bez komplikácií, ktoré by ich postretli, ak by takúto možnosť nemali.

Na krátkom zhrnutí tejto témy možno vidieť, že právo zohráva dynamickú rolu a snaží sa reagovať na situácie, ktoré doposiaľ neboli upravené

prostredníctvom právnych noriem. Pre ľudí, ktorí podstúpili zmenu pohlavia sú zmeny z právneho hľadiska mimoriadne pozitívne, na druhej strane je ale potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na citlivosť tejto problematiky budú pretrvávať i presne opačné názory.

Mária Mazúrová,
študentka tretieho ročníka bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Zaujíma sa o ústavné a občianske právo.

Výbor OSN proti mučeniu a jeho rozhodovacia činnosť*

Ľuďom žijúcim v krajinách západnej a strednej Európy by sa mohlo zdať, že mučenie je v dnešnom svete neaktuálnym pojmom. No napriek tomu je v mnohých krajinách sveta dodnes každodenne vykonávané. Mučenie je využívané rôznymi štátnymi orgánmi alebo bezpečnostnými silami nielen na získavanie informácií od podozrivých, ktorí patria k politickej opozícii, ale slúži aj k zastrašovaniu obyvateľstva za účelom ľahšieho dosiahnutia ekonomických a politických záujmov. Zákaz mučenia je zakotvený vo viacerých ľudsko-právnych a humanitárnych zmluvách a stal sa súčasťou obyčajového medzinárodného práva. Odstránenie mučenia po celom svete bolo jednou z najväčších výziev Organizácie Spojených národov¹, a to už pár rokov po tom, ako táto organizácia vznikla. OSN na zaistenie adekvátnej ochrany pre všetkých ľudí proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu prijala viacero príslušných univerzálnych noriem. Medzníkom v kodifikačnom procese v boji proti mučeniu bolo prijatie Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu². Valným zhromaždením OSN 10. decembra 1984. Dohovor nadobudol platnosť 26. júna 1987. Skladá sa z troch častí, ktoré pozostávajú z 33 článkov. Jeho prvá časť určuje zmluvným štátom pravidlá a povinnosti, ktoré sú povinné dodržiavať. V druhej časti sa nachádza organizácia, funkcie a právomoci kontrolného orgánu - Výboru proti mučeniu. Tretia časť obsahuje všeobecné ustanovenia o schválení, ratifikácii a prístupe k Dohovoru. Docent Jankuv píše vo svojej monografii, že „Dohovor je významným dokumentom, ktorého cieľom je predchádzať a trestať konania, ktoré naplňujú znaky definície mučenia v zmysle článku 1 tohto Dohovoru proti jednotlivcovi zo strany alebo so súhlasom štátnych orgánov. Preto musia zmluvné strany podľa článku 2 prijať dostatočne účinné opatrenia legislatívneho, správneho, súdneho či iného charakteru.“³

OSN podľa článku 17 Dohovoru vytvorila kontrolný orgán, ktorý sa nazýva Výbor proti mučeniu⁴. Jeho organizácia, funkcie a právomoci sú upravené v článkoch 17 až 24 Dohovoru. Tento Výbor sa skladá z desiatich členov, ktorí majú vysoký morálny charakter, dlhoročné skúsenosti a uznávané schopnosti v oblasti ľudských práv. Výbor sa pravidelne schádza dva krát ročne. Jeho hlavnou funkciou je kontrolovať a zabezpečiť dodržiavanie a realizáciu Dohovoru prostredníctvom kontrolných procedúr, ktorými sú spravodajská procedúra, procedúra medzištátnych sťažností a procedúra indivi-

duálnych sťažností. Výbor je taktiež oprávnený iniciovať dôverné vyšetrovanie na základe článku 20 Dohovoru.

Rozhodnutia Výboru proti mučeniu sa týkajú prípadov, kde osoba využíva možnosť priznanú Dohovorom podať individuálnu sťažnosť voči zmluvnému štátu Dohovorom, kde namieta porušenie niektorého z ustanovení Dohovoru. V tomto článku sa zameriavame na rozhodnutia Výboru, v ktorých riešil porušenie článku 3 Dohovoru zmluvným štátom, ku ktorému dochádza pri vyhostovaní jednotlivca z územia konkrétneho zmluvného štátu do krajiny jeho pôvodu. Článok 3 sa skladá z dvoch odsekov. Prvý odsek hovorí, že „žiadny štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, nevypovie, nevráti alebo nevydá osobu inému štátu, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by jej v ňom hrozilo nebezpečenstvo mučenia.“⁵ Odsek 2 ustanovuje, že príslušné orgány sú povinné vziať do úvahy všetky súvisiace okolnosti pri určovaní toho, či existujú tieto vážne dôvody, najmä či v danom štáte existuje trvalé hrubé, zrejme alebo masové porušovanie ľudských práv.

Najčastejšie sa obeťami porušenia článku 3 stávajú utečenci. Preto na problematiku v oblasti práv utečencov je často používaný aj Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Utečenci opúšťajú svoju domovskú krajinu najmä preto, lebo im v nej veľakrát hrozí mučenie, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo prenasledovanie. Utečenec, ktorý sa nachádza mimo krajiny svojho pôvodu má právo požiadať o udelenie azylu v inom štáte. Týmto sa stáva žiadateľom o azyl a je povinný preukázať svoje oprávnené obavy z prenasledovania, mučenia alebo neľudského zaobchádzania v domovskom štáte. Krajinami, v ktorých utečenci žiadajú o azyl sú prevažne demokratické štáty sveta ako Švédsko, Kanada a iné. Kritériá na udelenie azylu sú v jednotlivých štátoch odlišné. V niektorých štátoch sú kritériá posudzované veľmi prísne a azyl udeľujú len vtedy, ak je to naozaj nevyhnutné. Ak je utečencovi zamietnutá žiadosť o poskytnutie azylu v príslušnom štáte, hrozí mu vyhostenie do jeho domovskej krajiny. V tomto prípade má utečenec oprávnenie podať individuálnu sťažnosť Výboru proti mučeniu v súlade s článkom 22 pre porušenie niektorého z ustanovení Dohovoru. Individuálnu sťažnosť môže podať, len ak vyčerpal všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky. Ak táto osoba tvrdí, že sa stala obeťou porušenia článku 3 Dohovoru, úlohou Výboru proti mučeniu je posúdiť, či jej vyhostením do krajiny pôvodu zmluvným štátom, v nej naozaj hrozí reálne nebezpečenstvo mučenia alebo iného neľudského zaobchádzania, či prenasledovania. Výbor sa odvoláva na jeho všeobecnú poznámku⁶, týkajúcu sa implementácie článku 3 Dohovoru, ktorá stanovuje, že nebezpečenstvo mučenia

* Článok recenzovala JUDr. Dagmar Lantajová, Ph.D., ktorá pôsobí ako vedúca katedry medzinárodného práva a európskeho práva na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.

1 ďalej len OSN

2 ďalej len Dohovor

3 JANKUV, J. Medzinárodné a európske mechanizmy ochrany ľudských práv. Bratislava: Iura Edition, 2006. s. 105

4 ďalej len Výbor

5 Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. [online]. [Cit.2014.2.18]. Dostupné na internete: <<http://www.zvjs.sk/dokumenty/legislativa/dohovor88.pdf>>.

6 angl. general comment

musí byť vysoko pravdepodobné, predvídateľné, musí byť osobné a skutočné. Sťažovateľ nesie dôkazné bremeno a musí preukázať, že riziko mučenia nie je len jeho teória alebo podozrenie.⁷

Každý štát má právo poskytnúť osobe azyl na svojom území. Najčastejšie sa využíva územný azyl. Územný azyl je definovaný ako právo štátu poskytnúť útočisko, resp. azyl na svojom území osobám, ktoré o to požiadajú a taktiež im poskytnúť aktívnu ochranu jeho štátnymi orgánmi.⁸ Osoba, ktorá je prenasledovaná a žiada o azyl, by nemala byť odmietnutá na hraniciach. Ak už osoba prekročila hranice krajiny, kde podala žiadosť o azyl, nemala by byť automaticky vrátená alebo vypovedaná. Štát nemôže odmietnuť utečenca na hranici, ani ho vrátiť, ak by tým mohlo dôjsť k ohrozeniu jeho života alebo osoby. Toto obmedzenie sa nazýva princíp non-refoulement.

V nasledujúcich odsekoch sa bližšie pozrieme na dva vybrané prípady Výboru proti mučeniu, v ktorých jednotlivci podali individuálnu sťažnosť proti Švédsku a Kanade, kde namietali práve porušenie článku 3 Dohovoru a dovoľávali sa princípu non-refoulement.

Švédsko

Švédsko už počas deväťdesiatych rokov minulého storočia prijímalo najviac zo všetkých štátov sveta utečencov z bývalej Juhoašlávie a neskôr z Iraku. Svoje migračné kritéria po rokoch opäť zmiernilo. Po vypuknutí vojny v Sýrii ako prvá krajina ponúkla azyl sýrskym utečencom. Všetci sýrski utečenci, ktorí si vo Švédsku podali žiadosť o azyl, ju mali okamžite schválenú. Prípady, ktoré sme vybrali a ktorý uvádzame v nasledujúcom texte, dokazuje, že nemožno jednoznačne o Švédsku povedať, že je v oblasti udeľovania azylu príliš benevolentné.

M.A.M.A. et al. v. Švédsko – CAT/C/48/D/391/2009

V tomto rozhodnutí, vydanom 23. mája 2012, sa Výbor zaoberal sťažnosťou podanou egyptskou rodinou pozostávajúcou z otca, matky a ich šiestich detí.⁹ Sťažovatelia sú egyptskými občanmi, ktorí sa v súčasnosti zdržiavajú vo Švédsku. Tvrdia, že ich nútené vysťahovanie zo Švédska do Egypta by bolo porušením článkov 3 a 16 Dohovoru.

Výbor ako prvý posudzoval prípad otca rodiny¹⁰, ktorý po tom, čo sa v Egypte dostal k moci prezident Muhammad Anwar al-Sadat, vstúpil do študentskej organizácie a stal sa politicky aktívnym. Jeho politická aktivita spočívala v písaní poézie s kritickým podtónom voči vláde a účasti na rôznych demonštráciách, na ktorých mával rečnícke prejavy. Dňa 6. októbra 1981 bol na prezidenta Al-Sadata spáchaný atentát, z ktorého bol usvedčený sťažovateľov bratranec Khalid Islambouli. V dôsledku tejto udalosti sa zmenil život celej sťažovateľovej rodiny, ktorá začala byť prenasledovaná egyptskými orgánmi. Sťažovateľ bol zatknutý a väzený päť dní. Vo väzení bol podľa jeho slov bitý, mučený a vypočúvaný vo veci vraždy prezidenta Al-Sadata a bratrancovej príslušnosti k teroristickej organizácii. Po niekoľkých mesiacoch od atentátu na prezidenta sťažovateľ zorganizoval demonštráciu za lepšiu zdravotnú starostlivosť, sociálne reformy a za zmenu politiky voči Izraelu. Hoci demonštrácia prebiehala pokojne, polícia na protestujúcich použila slzný plyn, obušky a slepé náboje. Sťažovateľ bol opäť zatknutý a väzený 45 dní, počas ktorých bol sústavne surovo mučený. Uviedol, že mu priviazali ruky o strop a musel stáť 14 hodín každý deň. Brutálnym spôsobom ho sexuálne zneužívali, fyzicky týrali a ponižovali. Lekár ho pravidelne vyšetroval, aby určil koľko týrania ešte znesie. Opakovane sa ho pýtali na jeho bratranca a na jeho príslušnosť k Moslimskému bratstvu. Keď ho prepustili, vrátil sa do školy, aby dokončil štúdium na vysokej škole. Svoje politické aktivity ukončil a študentskú organizáciu opustil. Mal zakázané cestovať dokonca aj vo vnútrozemí a musel sa pravidelne hlásiť na políciu.

V druhej polovici osemdesiatych rokov bol sťažovateľ opäť zat-

knutý a väzený štyri mesiace bez riadneho súdneho procesu. Počas jeho väznenia ho opäť mučili a vypočúvali v tej istej veci. V roku 1987 sa rozhodol utiecť do Saudskej Arábie.

Sťažovateľ s rodinou žil v Saudskej Arábii do roku 1997, kedy boli násilne vysťahovaní po tom, čo sťažovateľ založil organizáciu na ochranu práv migrujúcich pracovníkov a dostal sa do konfliktu so saudskoarabskými orgánmi. Prestaňovali sa do Ománu, kde vytvoril web stránku, na ktorej zverejnil zoznam najbohatších ľudí v krajine, medzi ktorými bol aj sultán. Z tejto príčiny boli vykázaní aj z Ománu. Hneď po príchode do Švédska sťažovateľ rozbehol kampaň, aby prinútil OSN vyšetriť vraždu Al-Sadata a tým by očistil meno jeho bratranca. Začal zverejňovať články na internete s informáciami o vražde prezidenta Al-Sadata. Sťažovateľ sa aj preto domnieva, že by mu po návrate do Egypta hrozilo mučenie.

Kruté zaobchádzanie si v Egypte nevytrpel len sťažovateľ, ale aj jeho dve deti. Ešte počas pobytu tejto rodiny v Ománe sa sťažovateľova dcéra vrátila do Egypta, kde chcela začať študovať na univerzite. Hneď po jej príchode sa voči nej začala séria vypočúvaní o jej otcovi. Policajti sa pri výsluchu správali k nej hrubo, nadávali jej a sexuálne ju obťažovali. Viackrát sa jej vyhrožovali zabitím.

Sťažovateľov syn sa taktiež rozhodol študovať na univerzite v Egypte. V deň priletu do Egypta ho zastavili na pasovej kontrole na letisku, kde ho vypočúvali ohľadom jeho otca a jeho miesta pobytu. Približne o dva mesiace neskôr bol predvolaný na políciu. Tam ho zviazali, dali mu vrece na hlavu a odviezli ho do iného mesta. Na druhý deň ho opäť vypočúvali, nadávali mu, ponižovali ho a bili. Nasledujúce 3 roky bol ešte zatknutý, väzený a vypočúvaný približne šesťkrát. Počas väznenia bol fyzicky a psychicky týraný a viackrát násilne sexuálne zneužívaný. Chcel opustiť krajinu, ale nemohol, pretože mal zakázané cestovať. Vyšetrovanie však nechcel začínať, pretože sa bál o svoj život. Neskôr sa mu podarilo vybaviť si za úplatok cestovné povolenie, tak ušiel späť do Ománu.

Sťažovatelia odišli z Ománu do Švédska, kde podali žiadosť o azyl Migračnej rade¹¹. Žiadosť bola podaná spolu so žiadosťou o pobyt a pracovné povolenie. Migračná rada zamietla všetky žiadosti o povolenia na pobyt, žiadosti o utečenecký status a cestovné doklady a rozhodla o ich vyhostení do Egypta, preto sa odvolali na Migračný súd¹². Migračný súd toto odvolanie zamietol a v odôvodnení uviedol, že pravdepodobnosť opätovného mučenia prvého sťažovateľa je nízka, keďže sa tieto udalosti stali v osemdesiatych rokoch a egyptské orgány o rodinu už neprejavujú záujem. Sťažovatelia sa odvolali aj voči tomuto rozhodnutiu na Migračný odvolací súd¹³. Ten uviedol, že nechce podceňovať obavy sťažovateľov vzhľadom na situáciu v oblasti ľudských práv v Egypte, ale dôkazy predložené sťažovateľmi považuje za nedostatočné.

Sťažovatelia podali doplnujúce podanie 26. októbra 2011. Uviedli v ňom, že aj keď prezident Mubarak a jeho vláda sa po revolúcii stiahli, vojsko a bezpečnostná polícia zostala. Keďže sťažovatelia boli tyranizovaní vojenskou políciou, nevylučujú, že sa rovnaká situácia nebude opakovať aj po ich návrate do Egypta. Zároveň uviedli, že vojenská polícia považuje sťažovateľa za člena teroristickej organizácie, a preto sa určite o nich budú zaujímať. Pripomínajú, že sťažovateľ stále uverejňuje na internete články, v ktorých kritizuje vojenský režim v Egypte. Najvyššia rada ozbrojených síl Egypta vydala varovanie, že kritizovať vojenský režim je protizákonné.

Výbor v tomto prípade rozhodol tak, že deportácia otca, sťažovateľa, sťažovateľovej dcéry a syna by bola porušením článku 3 Dohovoru. Pokiaľ sa jedná o udelenie azylu, sťažovatelia majú byť považovaní za rodinu. To znamená, že pokiaľ má sťažovateľ ako otec právo na azyl, toto právo má mať aj jeho rodina. Uznanie sťažovateľa, že hoci od atentátu na prezidenta Al-Sadata ubehlo veľa rokov, egyptská polícia sa bude o jeho osobu stále zaujímať. Polícia sa podľa Výboru bude zaujímať aj o jeho súčasnú činnosť na internete, kde uverejňuje príspevky o nepotrestaní ozajstného

7 SHAW, M. N. *International law, Sixth edition*, Cambridge University Press, 2008, s. 329

8 JANKUV, J. *Medzinárodné a európske mechanizmy ochrany ľudských práv*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 253

9 ďalej len sťažovatelia

10 ďalej len sťažovateľ

11 angl.: Migration Board

12 angl.: Migration Court

13 angl.: Migration Court of Appeal

vinníka za Al-Sadatovu smrť.¹⁴ Vzhľadom na uvedené skutočnosti hrozí predvídateľné, reálne a osobné riziko mučenia v Egypte aj jeho deťom. Usúdil tak vzhľadom na nimi predložené dôkazy a argumenty, ktoré pokladá za pravdivé a opodstatnené.

Kanada

Kanadská vláda na vlastnej internetovej stránke hovorí o sebe ako o priateľskom štáte k imigrantom a utečencom, ktorých prijíma s otvorenou náručou. „Spomedzi všetkých štátov sveta je Kanada uznávaná pre jej vedúce postavenie v poskytovaní bezpečného útočiska pre ľudí, ktorí potrebujú utečeneckú ochranu. Kanada poskytuje ochranu pre tých, ktorí požiadajú o túto utečeneckú ochranu a pomôže im usadiť sa.“¹⁵ Kanada je vlastne krajinou, ktorej obyvateľstvo tvoria prisťahovalci. Z tejto skutočnosti možno odvodiť aj jej pozitívny vzťah k imigrantom.

H. E-M. v. Kanada - CAT/C/46/D/395/2009

V rozhodnutí z 23. mája 2011 Výbor riešil sťažnosť podanú libanonským štátnym príslušníkom, ktorý sa v čase podania sťažnosti nachádzal v Kanade. Sťažovateľ vyhlasoval, že bol členom libanonskej politickej strany s názvom „Shia“ a jeho brat bol jej predseda. Sťažovateľ tvrdí, že v roku 1989 sa obaja stali terčom streľby príslušníkov teroristickej organizácie Hizballáh. O pár mesiacov neskôr v tom istom roku prišli do ich domu členovia sýrskej armády a vyhrážali sa im zabitím. V roku 1993 bol sťažovateľ zadržaný sýrskou armádou a väznený sedem dní, kde bol podľa jeho slov surovo bitý.

V apríli 1996 sťažovateľ úšiel do Kanady, kde požiadal o azyl. V decembri 1998 mu bol udelený status utečenca a v roku 2000 získal v Kanade trvalý pobyt. V novembri 2007 bol odsúdený na dva roky väzenia za ťažké ublíženie na zdraví s priťažujúcimi okolnosťami, ktorý predchádzal útoku nožom na jeho bývalú manželku. Počas odpykávania rozsudku vo väzení, bol sťažovateľ odsúdený na ďalších tridsať dní väzenia za obťažovanie jeho bývalej manželky cez mobilný telefón. V júni 2008 Agentúra kanadskej pohraničnej služby¹⁶ informovala sťažovateľa o svojom zámere požiadať kanadského ministra pre občianstvo, prisťahovalectvo a multikulturalizmus¹⁷ o stanovisko, či sťažovateľ predstavuje nebezpečenstvo pre kanadskú verejnosť na základe článku 115 ods. 2 písm. a) kanadského zákona o prisťahovalectve a ochrane utečencov¹⁸. V marci 2009 minister vydal tzv. „*Danger Opinion*“, týkajúci sa sťažovateľa, v

ktorom zhodnotil jeho sklon k agresivite odvolávajúc sa na násilnosti ním páchané voči jeho bývalej manželke, údajné vyhrážanie sa jeho bratovi a tri disciplinárne delikty spáchané vo väzení. Čo sa týka sťažovateľovho tvrdenia, že by bol po návrate do Libanonu vystavený mučeniu, minister v „*Danger Opinion*“ usúdil, že situácia sa v Libanone výrazne zmenila. Od konca občianskej vojny v Libanone Hizballáh nepredstavoval žiadne nebezpečenstvo pre civilné obyvateľstvo. Navyše sýrske vojská sa z Libanonu stiahli v roku 2005 a odvtedy už neovládajú jeho územie.¹⁹ Na základe týchto skutočností sa minister vyslovil pre vyhostenie sťažovateľa do Libanonu a pre zrušenie jeho trvalého pobytu na kanadskom území, čo predstavuje menšie zlo než to, aby ho ponechali v Kanade a predstavoval by nebezpečenstvo pre obyvateľov. Podľa kanadských orgánov sťažovateľovi aj tak nehrozí v prípade jeho návratu žiadne riziko mučenia alebo iného neľudského zaobchádzania. Zdôvodnil to tým, že sťažovateľ nijako nepreukázal jeho členstvo v opozičnej politickej strane.

Výbor dal vo svojom rozhodnutí za pravdu kanadským orgánom a vyhlásil sťažnosť za neprijateľnú. Rozhodol tak najmä z dôvodu, že sťažovateľovi bolo viackrát umožnené, aby predložil dôkazy o riziku mučenia, ktoré mu hrozí v Libanone, no neurobil tak. Ďalej súhlasil s kanadskými orgánmi, že sťažovateľ predstavuje pre obyvateľov nebezpečenstvo a preto by bolo lepšie, ak by ho z krajiny vyhostili.

Z oboch sťažností možno usúdiť, že Švédsko a Kanada neposkytuje azyl každému, kto o neho požiada, ale pozorne skúma, či utečenec nebude predstavovať nebezpečenstvo pre obyvateľstvo. Oba štáty si dávajú záležať na dôkladnom posúdení argumentov a dôkazných materiálov, ktoré žiadatelia o azyl predložia.

19 H. E-M. v. Kanada, Communication No. 395/2009. Rozhodnutie Výboru proti mučeniu z 23. mája 2011 - CAT/C/46/D/395/2009, para. 2.3. [online]. [Cit.2014.2.17]. Dostupné na internete: <http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT%2fC%2f46%2fd%2f395%2f2009&Lang=en>.

14 M.A.M.A. et al. v. Švédsko, Communication No. 391/2009. Rozhodnutie Výboru proti mučeniu z 23. mája 2012 - CAT/C/48/D/391/2009, para. 9.6. . [online]. [Cit.2014.2.12]. Dostupné na internete: <http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT%2fC%2f48%2fd%2f391%2f2009&Lang=en>.

15 Government of Canada. In Refugees [online]. [Cit.2014.2.25]. Dostupné na internete: <<http://www.cic.gc.ca/english/refugees/help.asp>>.

16 angl.: Canada Border Services Agency

17 angl.: Canadian Minister of Citizenship, Immigration and Multiculturalism

18 angl.: Immigration and Refugee Protection Act

Zoznam použitej literatúry:

FORSYTHE, D. P., Encyclopedia of human rights, Volume 5, Oxford University Press, 2009. s. 51-80. ISBN: 978-0-19-533688-7.

JANKUV, J. Medzinárodné a európske mechanizmy ochrany ľudských práv. Bratislava: Iura Edition, 2006. 358 s. ISBN 80-8078-096-X

SHAW, M. N. International law. Sixth edition. Cambridge University Press, 2008. ISBN-13 978-0-511-45559-9

Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. [online]. [Cit.2014.2.18]. Dostupné na internete: <<http://www.zvjs.sk/dokumenty/legislativa/dohovor88.pdf>>.

H. E-M. v. Kanada, Communication No. 395/2009. Rozhodnutie Výboru proti mučeniu z 23. mája 2011 - CAT/C/46/D/395/2009. [online]. [Cit.2014.2.17]. Dostupné na internete:

<http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT%2fC%2f46%2fd%2f395%2f2009&Lang=en>.

Government of Canada. In Refugees [online]. [Cit.2014.2.25]. Dostupné na internete: <<http://www.cic.gc.ca/english/refugees/help.asp>>.

M.A.M.A. et al. v. Švédsko, Communication No. 391/2009. Rozhodnutie Výboru proti mučeniu z 23. mája 2012 - CAT/C/48/D/391/2009. [online]. [Cit.2014.2.12]. Dostupné na internete: <http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT%2fC%2f48%2fd%2f391%2f2009&Lang=en>.

OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS. The Committee against Torture, Fact Sheet No.17. [online]. United Nations, Geneva 2007, [cit. 2014.02.17.] Dostupné na internete:

<<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet17en.pdf>>. ISSN 1014-5567.

United Nations Human Rights. In Charter-based and Treaty-based Bodies [online]. [Cit.2013.12.10]. Dostupné na internete: <<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>>.

Pavlína Holická,
študentka tretieho ročníka bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave,
zaujíma sa o medzinárodné a európske právo a o medzinárodnú politiku.

Stratila Slovenská republika suverenity vstupom do Európskej únie?*

V tomto článku sa budeme venovať jednému z neoddeliteľných znakov štátnej moci – suverenite. Položili sme si otázku či Európska únia ohrozuje suverénne postavenie národných štátov alebo nie. Cieľom je zistiť, či Slovenská republika vstupom do Európskej únie stratila svoju zvrchovanú moc. Pri hľadaní odpovede na položenú otázku je nutné suverenitu najskôr definovať. S jasnejšou predstavou o význame tohto pojmu sa môžeme pozrieť na ústavnoprávnu úpravu a rovnako aj na závery Ústavného súdu Českej republiky, ktorý sa strate suverenity venoval v dvoch svojich nálezochoch. V záverečnej časti článku si priblížime možnosť spätného prenosu kompetencií na členské štáty. V minulosti zakladajúce zmluvy nezakotvovali možnosť vystúpenia členského štátu z EÚ, túto novinku priniesla až Lisabonská zmluva. Preto sa pokúsime zistiť, či SR o svoju suverenitu skutočne prišla.

Na počiatku bola sebestačnosť štátu...

K vzniku a definovaniu suverenity prispeli najmä historické a politické vplyvy. V období antiky ešte nepoznali tento pojem. Črtou antického štátu bola sebestačnosť, prostredníctvom ktorej sa naplňovala ľudská snaha po utvorení nezávislého štátu. Aby sa štát dal považovať za sebestačný, nepotrebuje ku svojej existencii žiadne cudzie spoločenstvo. To však neodporuje faktu, že môže byť na cudzom ľudskom spoločenstve závislý, pokiaľ je splnený predpoklad, že štát môže existovať aj bez toho, aby bol na ňom závislý.¹

Slovenská republika je napojená na Európsku úniu, ale toto puto nie je podmienkou jej existencie. Aby Slovenská republika existovala, nemusí byť súčasťou integračného zoskupenia európskych štátov. Nevyhnutnou podmienkou pretrvávajúcej sebestačnosti teda je, že ak by závislosť od Európskej únie zanikla, Slovenská republika by mohla existovať aj naďalej. Sebestačnosť teda môžeme ponímať aj ako možnosť závislosti na nadradenom celku v prípadoch, ak by štát nedokázal naplňovať svoje základné funkcie aj bez tejto závislosti. Sebestačnosť však ani v prípade spojenia so závislosťou nebráni slobodnému rozhodovaniu štátu o jeho smerovaní, pri tvorbe právnych predpisov, správe vnútorných záležitostí, ani pri jeho krokoch v otázkach zahraničnej politiky.²

Z uvedeného by sme teda mohli usúdiť, že SR je aj po vstupe do EÚ stále sebestačná. Ako je to však s jej zvrchovanosťou? V rámci historického vývoja tohto pojmu máme pred sebou ešte pár storočí.

Cesta k pomenovaniu suverenity bola v stredoveku prepletená neúchádzajúcim zápasom svetskej a cirkevnej moci, rovnako bojom medzi panovníkmi a ľudom. Snahy o jednotu podnietili úvahy o suverenite a boli završené tým, že ľud nakoniec preniesol svoju suverenitu na štát, ktorý tým získal zvrchovanú moc. Ľud teda využil svoje právo rozhodnúť sa, či vytvorí všeludské impérium alebo národný suverénny štát, v ktorom je zákonodarná moc nadradená moci výkonnej a možnosť donútenia je obsiahnutá v predpáve, ktoré je predpokladom moci štátu.³

„Podstatou modernej myšlienky štátu je poňatie práva ako príkazu, a bola to absencia tohto pojmu, ktorá bránila vzniku teórie suverenity. Akonáhle sa objavil vládca, ktorého vôľa bola považovaná za právo nie preto, že to bol výraz vyššieho zákona, ale len preto, že to bola jeho vôľa, začala byť teória suverenity braná ako nevyhnutná samozrejmá.“⁴ Suverenity nie je znakom panovníka, ale podstatou legitimacy štátu. Jean Bodin definoval suverénnu moc ako „najvyššiu moc nad občanmi a poddanými, neobmedzenú zá-

konmi“.⁵ Táto teória nadobudla veľkú praktickú prevahu.

Ďalšie pohľady na definíciu suverenity boli vždy len akýmsi prispôbovaním obsahu tohto pojmu k dobe a k pomerom v štátovedeckom myslení. Dodnes sa vedú polemiky, ktoré majú za cieľ jasnú definíciu tohto pojmu. Hlavnou myšlienkou však vždy bola nadradenosť politickej moci nad tými ostatnými. Každý národný štát sa opiera o suverenitu svojho ľudu a v pojme suverenity sa nachádza politická vôľa a súčasne normatívita ústavy.⁶

Zakotvenie prenosu časti suverenity SR už v ústavnom zákone č. 90/2001 Z.z. a pohľad Ústavného súdu Českej republiky

Preskočíme dlhé obdobie od čias definovania suverenity až k dátumu 16.4.2003, kedy Slovenská republika preukázateľne odovzdala časť svojej suverenity podpisom Zmluvy o pristúpení k EÚ na summite Európskej rady v Aténach. Keďže táto pristupová zmluva bola o mesiac neskôr deklaratórne potvrdená referendumom, a 1.7.2003 ratifikovaná Národnou radou Slovenskej republiky,⁷ môžeme sa teraz pozrieť na stratu suverenity z pohľadu Ústavy Slovenskej republiky.

„Euronovela ústavy“ už v roku 2001 pripravila integráciu Slovenska do EÚ a NATO a umožnila splniť všetko, k čomu sme sa zaviazali pri podpise integračných zmlúv. V čase prijatia ústavného zákona č. 90/2001 Z.z. ešte EÚ nedisponovala medzinárodno-právnu subjektivitou a napriek tomu ústavodarca v spomínanom článku 7 odsek 2 Ústavy SR „explicitne hovorí o prenose výkonu časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu, hovorí o prenose časti suverenity na EÚ. Teda akoby predpokladal a uznal, že EÚ je samostatný subjekt medzinárodného práva“⁸, aj keď tým sa stala až o osem rokov neskôr nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy.

Jediným ústavodarným orgánom SR je Národná rada SR, ktorá prijala tento ústavný zákon. Presnejšie, jej poslanci, ktorí sú v zmysle ústavy definovaní ako zástupcovia občanov. Reflexiou princípu suverenity ľudu je suverenity parlamentu. Teda parlament mohol túto suverenitu presunúť ďalej. Ale nebolo to v tom čase nadbytočné? Ako sme už spomenuli, v čase prijatia tohto ústavného zákona EÚ ešte nemala priznanú spôsobilosť na právne úkony, a teda nemohla vykonávať práva, ktoré na ňu SR preniesla.⁹

Ústavný súd Českej republiky sa vo svojom náleze, sp.zn. Pl.ÚS 19/08, vyjadril k Európskej únii ako k entite sui generis, ktorá sa nedá zaradiť do základných štátovedeckých kategórií a naznačil, že pri označovaní straty suverenity či kompetencií v rámci integračného procesu ide skôr o jazykovednú otázku, pretože môže ísť aj o „propúštenie, postoupenie“ časti kompetencie suveréna. Práve to, že suverén sa môže svojej suverenity vzdať, nie je prejavom nedostatku suveréna, ale jeho úplnej zvrchovanosti.¹⁰ Český ústavný súd vidí stratu časti suverenity pozitívne pre členské štáty: „Integračný charakter, v tomto ohľadu i v prípade Evropskej unie, môže v konečnom dôsledku priniesť ochranu a posilnenie suverenity členských štátov voči vonkajším, zejména geopolitickým a ekonomickým

5 Dunning, Wm. A.: Jean Bodin on Sovereignty. In *Political Science Quarterly*, Vol. 11, No. 1 (Mar., 1896), s. 82.

6 Příbáb, J.: Sebareferenčná sémantika a genealógia suverenity: európske skúsenosti, globálne zmeny. In Procházka, R. – Káčer, M. (eds.): *Exemplo Ducti, Pocta k životnému jubileu Jozefa Prusáka*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2012, s. 128.

7 Karas, V., Králík, A.: *Právo Európskej únie*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 35.

8 Ibidem, s. 50.

9 Treba však rozlišovať medzi Európskou úniou a vtedajšími Európskymi spoločenstvami, ktorým všetky tri zakladajúce zmluvy priznávali samostatnú medzinárodno-právnu subjektivitu, konkrétne v pôvodnom čl. 281 ZES, čl. 6 ZESUO a čl. 184 ZEURATOM, ktorý znie: „Spoločenstvo má právnu subjektivitu.“ (Ibidem, s. 42)

10 Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 19/08, rozhodnutie z 26.11.2008, bod 104.

* Článok recenzoval Mgr. Marek Káčer, PhD., ktorý pôsobí na Katedre teórie práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

1 Jellinek, G.: *Všeobecná štátoveda*. Praha: J. Laichter, 1906, s. 458-9.

2 Ibidem, s. 459.

3 Krsková, A.: *Kapitoly z dejín európskeho politického a právneho myslenia*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1997, s. 100-1.

4 Handler, B.: *Towards the sociology of sovereignty*. In *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, Vol. 2, No. 3 (Aug., 1936), s. 425.

faktorům; to např. i vůči nově nastupujícím světovým velmocem, u nichž lze jen těžko odhadovat budoucí hodnotové priority, kterým budou ochotny budování nového řádu globalizovaného světa podřizovat.¹¹

Spomínaný nález českého ústavného súdu objasňuje aj vývojovú premenu suverenity: „Všeobecne se má za to, že stát a jeho suverenity prodělávají proměnu a že žádný stát již není tak jednotnou oddělenou organizací, jak předpokládaly klasické teorie v minulosti. I suverenní legitimní moc státu musí nutně sledovat probíhající vývojové tendence a snažit se jim přiblížit, porozumět jim a postupně podřídit tento spontánní proces globalizace postrádající hierarchické uspořádání řádu demokratické legitimacy.“¹² Možno z toho vyvodíť, že tak ako Česká republika, ani Slovenská republika nemali veľmi na výber a rozhodnutím vstúpiť do EÚ sa len podriadili očakávaniam, že nezaostanú za ostatnými štátmi Európy a prispôsobia sa vývoju nášho kontinentu, ktorý čím ďalej, tým viac smeruje k tomu, aby sa všetky európske štáty spojili a tým dosiahli silu a mohli sa stať plnohodnotným hráčom na svetovej scéne.

Mesiac pred podpisom Lisabonskej zmluvy sa český ústavný súd druhýkrát vyjadril k suverinite Českej republiky a štátnej moci. Reagoval tým na návrh, v ktorom bol namietaný rozpor medzi Zmluvou o EÚ a Zmluvou o fungovaní EÚ ako celkami a charakteristikou Českej republiky ako zvrchovanej štátu. Dôvodom bol fakt, že na základe týchto zmlúv môže vzniknúť spoločná európska obrana ako jeden z cieľov európskej integrácie, čo bráni vlastnej obrane, ktorá je jednou z právomocí, ktorú si musí štát uchovať, aby sa mohol považovať za zvrchovaný. Ďalším dôvodom bolo, že spôsob, akým Lisabonská zmluva upravuje zakladajúce zmluvy nevylučuje, že v budúcnosti môže vzniknúť spoločný európsky federálny štát. Navrhovatelia taktiež tvrdili, že EÚ bude mať výrazný vplyv na zloženie obyvateľstva a jeho kultúrny a spoločenský charakter, keďže získa právomoc podieľať sa na rozhodnutiach o zložení a počte utečencov napríklad aj v Českej republike, ktorá tým pádom nebude mať dosah ani kontrolu nad svojim obyvateľstvom. Navrhovateľom z článku 83 ZFEÚ vyplýva, že EÚ nadobudne vlastnú trestnoprávnú právomoc, čo odporuje textu českej ústavy. A zároveň sa domnievajú, že prenos právomocí na EÚ preto nie je „ohraničený, rozpoznateľný a dostatočne určitý.“¹³

Vo svojom náleze ústavný súd odkazuje na závery zo svojho predošlého rozhodnutia Pl.ÚS 19/08. Vysvetľuje, že suverenity moderného demokratického štátu nie je sama o sebe účelom, je len prostriedkom realizujúcim základné hodnoty. Kompetencie, ktoré štát slobodne prenesie, bude môcť aj naďalej vykonávať vopred dohodnutým spôsobom. To značí, že nejde o oslabenie zvrchovanosti štátu, ale naopak výsledkom môže byť jej posilnenie v rámci spoločných postupov integrovaného celku. Európska únia zdokonalila svoj koncept zdieľanej suverenity, a tak členské štáty môžu aj naďalej so svojou zvrchovanosťou alebo jej časťou nakladať a svoje kompetencie môžu dočasne alebo trvalo postúpiť.¹⁴

Ústavný súd ČR vo všeobecnosti uznal fungovanie inštitucionálneho rámca EÚ, ktorý zaisťuje kontrolu výkonu prenesených právomocí. Zároveň zdôraznil, že toto jeho stanovisko sa môže v budúcnosti zmeniť kedykoľvek, keď sa ukáže, že tento inštitucionálny rámec sa preukázateľne znefunkčnil. „I Ústavní soud České republiky bude (může) působit jako ultima ratio a může zkoumat, zda některý akt orgánů Unie nevybočil z pravomocí, které Česká republika na Evropskou unii přenesla. Ústavní soud však předpokládá, že taková situace může nastat jen v případech zcela výjimečných; za ty by bylo možné považovat zejména opuštění hodnotové identity a překročení rozsahu svěřených kompetencí.“¹⁵

Nad rámec návrhov ešte ústavný súd dodal, že zvrchovanosť štátov nie je žiadnym spôsobom narušená vytváraním medzištátnych

systémov kolektívnej obrany. Keby to tak bolo, Česká republika by stratila zvrchovanosť už dátumom podpisu zmluvy o spoločnej obrane, ktorou pristúpila k NATO. Čo sa týka kontroly prisťahovalec-
tva, azylu a hraničných kontrol, Lisabonská zmluva len posilňuje participáciu Európskeho parlamentu na rozhodnutiach EÚ, avšak regulačný mechanizmus pohybu osôb z tretích krajín zostáva v právomoci členských štátov.¹⁶

Tvrdenie, že spôsob, akým Lisabonská zmluva mení ZEÚ a ZFEÚ ako celky, je protiústavný, navrhovatelia odôvodnili tým, že „tieto zmluvy nevylučujú ako konečný cieľ vznik spoločného federálneho štátu.“¹⁷ Obsahom oboch zmlúv je však len pozitívny výpočet cieľov EÚ, ktoré nie sú rozporuplné s právnym poriadkom ČR. Ústavný súd ešte upozornil, že nemohol preskúmať celú ZEÚ a celú ZFEÚ, ale posudzoval to, ako ich mení Lisabonská zmluva. Tento nález teda ako celok preskúmal Lisabonskú zmluvu, nie zmluvy zakladajúce EÚ.¹⁸

Členské štáty si môžu svoju suverenuitu vziať späť

Lisabonská zmluva explicitne ustanovuje možnosť spätného prenosu kompetencií na členské štáty v situácii, keď už nie je nutné, aby ich vykonávala EÚ. Taktiež upravuje aj možnosť vystúpiť z EÚ. Článok 50 ZEÚ obsahuje tzv. withdrawal clause: „Každý členský štát sa môže rozhodnúť vystúpiť z Únie v súlade so svojimi ústavnými požiadavkami. Členský štát, ktorý sa rozhodne vystúpiť, oznámi svoj úmysel Európskej rade. V zmysle usmernení Európskej rady Únia dojedná a uzavrie s takým štátom dohodu, ktorá ustanoví spôsob jeho vystúpenia, pričom zohľadní rámec jeho budúcich vzťahov s Úniou. Uzatvára ju v mene Únie Rada, ktorá sa uznáva kvalifikovanou väčšinou po udelení súhlasu Európskeho parlamentu.“¹⁹

Tak, ako Slovenská republika dobrovoľne odovzdala časť svojej suverenity, rovnako si ju môže vziať späť. Možno tvrdiť, že o ňu nikdy v skutočnosti ani neprišla. Keď si ju môže vziať späť vystúpením z EÚ, znamená to, že jej stále patrí. Uvedené možno podporiť argumentom Ústavného súdu ČR, ktorý vo svojom náleze z roku 2008 pri posudzovaní Lisabonskej zmluvy uviedol: „Je dôležité poukázať na možnosť členského štátu z Evropské unie vystoupit postupem stanoveným v čl. 50 Smlouvy o EU; explicitní artikulace této možnosti v Lisabonské smlouvě je nesporným potvrzením principu *States are the Masters of the Treaty* a trvajících svrchovanosti členských států.“²⁰

Myšlienka pretrvávajúcej suverenity môže stať aj na predpoklade, že suverénom je ten, kto má právomoc stanoviť si vlastné kompetencie. Existujú dve možnosti, aby EÚ nemohla brániť členskému štátu vykonávať jeho kompetencie. Prvou je, že kompetencie zostanú členskému štátu. Druhá možnosť - v prípade, že kompetencie členský štát prenesie na EÚ - je, že EÚ nesmie rozširovať tieto svoje kompetencie bez súhlasu členského štátu. Vtedy členský štát zostáva suverénom.

Spomínaný nález českého ústavného súdu reaguje aj na rozhodnutie Spolkového ústavného súdu, ktoré objasňuje tzv. kompetenčnú kompetenciu: „Německý Spolkový ústavní soud si vyhradil právo konečného slova v otázce, zda některý komunitární akt překročil hranice, které dalo Společenství německé právo a které komunitární akty jsou tedy *ultra vires*, mimo kompetenci EU. Z perspektivy německého práva je tak teoreticky možné, že se překročení působnosti Společenství dopustí i sám Soudní dvůr (např. tím, že jeho výklad již nebude výkladem zakládacích smluv, ale bude naopak nepřipustnou normotvorbou). Pokud by Spolkový ústavní soud dovodil, že tyto akty jsou *ultra vires*, zakládá to jejich neaplikovatelnost (nikoliv neplatnost či nulitu) v rámci Německa. Maastrichtská doktrína Spolkového ústavního soudu (*kompetenz-kompetenz*) má spíše povahu potenciální výstrahy, ale nemusí být v praxi ani nikdy

11 Ibidem, bod 102.

12 Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 19/08, rozhodnutie z 26.11.2008, bod 105.

13 Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 29/09, rozhodnutie z 03.11.2009, bod 145.

14 Ibidem, bod 147.

15 Ibidem, bod 150.

16 Ibidem, bod 152, 154.

17 Ibidem, bod 153.

18 Ibidem, bod 153.

19 Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii, Úradný vestník EÚ, C 83/15, 30.3.2010.

20 Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 19/08, rozhodnutie z 26.11.2008, bod 106.

použitá.²¹

Kontrola právomocí zo strany členského štátu síce môže pôsobiť len ako, citujeme, „výstraha“, avšak po prvý krát už v roku 2000 samotný Súdny dvor priznal, že európskym aktom boli prekročené právomoci, ktoré vyplývali z pôvodných zmlúv Európskych spoločenstiev, a to konkrétne v prípade, keď Súdny dvor rozsudkom zrušil smernicu Rady o regulácii tabakovej reklamy.²² Je teda namieste, aby parlamenty členských štátov mali právomoc dohliadať na svoje prenesené kompetencie, a tým si mohli „strážiť“ svoju suverenity.

Záver

Rozhodnutie Slovenskej republiky stať sa členským štátom EÚ so sebou nieslo okrem mnohých záväzkov aj odovzdanie časti štátnej suverenity. O tom niet pochyb. EÚ teda dnes vykonáva právomoci, ktoré na ňu členské štáty preniesli, a členské štáty vykonávajú tie právomoci, ktoré si ponechali. V prípade, že by EÚ zasahovala do právomocí nad ustanovený rámec, môžu sa členské štáty prostredníctvom svojich vlád a národných parlamentov domáhať zrušenia právnych aktov, ktoré sú v rozpore s právomocami EÚ. To znamená, že členské štáty úplne nestratili dosah nad právomocami, ktoré prenechali EÚ a môžu kontrolovať EÚ v ich výkone. Prekročenie právomocí Európskou úniou by totiž znamenalo zásah

do suverenity jednotlivých členských štátov. Vertikálna delba moci teda obmedzuje právomoci EÚ a tým chráni suverenity členských štátov.

Zodpovedali sme hlavnú otázku tohto článku, a teda či naša republika skutočne stratila suverenity vstupom do EÚ, a dospeli sme k záveru, že sme o tú suverenity úplne neprišli, lebo ju stále máme a môžeme z EÚ vystúpiť, a tým si ju vziať späť. Aj keď to samozrejme nie je také jednoduché. Dnes je síce SR súčasťou EÚ, ale toto puto nie je podmienkou jej existencie. SR zostala suverénnou a EÚ jej len pomáha v napĺňaní cieľov, podporovaní hodnôt a záujmov, taktiež prispieva k ochrane občanov a vytvára lepšie podmienky pre jednotlivých obyvateľov štátov EÚ. Prenos časti suverenity teda nebol stratou, ale práve demonštráciou zvrchovanosti štátu.

Monika Martišková,
študentka tretieho ročníka bakalárskeho štúdia na
Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave,
právna asistentka v advokátskej kancelárii.
Zaujíma sa o filozofiu a teóriu práva.

²¹ Ibidem, bod 139.

²² Ibidem, bod 139. (Išlo konkrétne o Rozsudok zo dňa 5. 10. 2000, Nemecko v. Parlament a Rada, C-376/98, Recueil, s. I-8419.)

Zoznam použitej literatúry:

Jellinek, G.: Všeobecná štátoveda. Praha: J. Laichter, 1906.

Krsková, A.: Kapitoly z dejín európskeho politického a právneho myslenia. 1. Vyd. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1997.

Handler, B.: Towards the sociology of sovereignty. In The Canadian Journal of Economics and Political Science, Vol. 2, No. 3 (Aug., 1936).

Dunning, Wm. A.: Jean Bodin on Sovereignty. In Political Science Quarterly, Vol. 11, No. 1 (Mar., 1896).

Příbáň, J.: Sebareferenčná sémantika a genealógia suverenity: európske skúsenosti, globálne zmeny. In Procházka, R. – Káčer, M. (eds.): Exemplo

Ducti, Pocta k životnému jubileu Jozefa Prusáka. Trnava: Typi Universitatis Tynaviensis, 2012.

Karas, V., Králik, A.: Právo Európskej únie. Praha: C.H.Beck, 2012.

Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii, Úradný vestník EÚ, C 83/15, 30.3.2010.

Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 19/08, rozhodnutie z 26.11.2008.

Nález Ústavného súdu ČR, Pl.ÚS 29/09, rozhodnutie z 03.11.2009.

Sága Kadi končí*

Prípád Kadi I sa stal jedným z najdôležitejších v oblasti externých vzťahov EÚ. V roku 2008 bolo Súdny dvorom rozhodnuté, že všetky právne akty EÚ by mali byť preskúmateľné súdmi Spoločenstva, čo sa vzťahuje aj na nariadenia, ktorými je preberaný súhrnný zoznam výboru pre sankcie Bezpečnostnej rady OSN (ďalej ako „výbor pre sankcie“), obsahujúci mená osôb podozrivých z terorizmu alebo podpory terorizmu, na základe čoho sú voči týmto jednotlivcom uplatnené tzv. *smart sanctions*.¹

Podrobnejšie priblíženie tohto prípadu bolo predmetom textu publikovaného v predošlom čísle časopisu Corpus Delicti pod názvom *Sága Kadi začína*. Vzhľadom na skutočnosť, že proces pred súdmi EÚ pokračoval aj po právoplatnosti rozhodnutia, táto téma je ďalej spracovaná práve na tomto mieste. Prípád Kadi II je významný v tom smere, že ním boli mierne modifikované, avšak v zásade potvrdené princípy rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Kadi I. I keď toto rozhodnutie nespôsobilo medzi odbornou verejnosťou až taký rozruch ako jeho predchodca, rozhodne si zaslúži pozornosť každého, kto sa zaujíma o európske, medzinárodné verejné alebo trestné právo.

Skutkový stav po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia Kadi I

Hoci bolo v uvedenom rozhodnutí konštatované, že základné práva pána Kadiho boli porušené, rozsudok Súdneho dvora sa vyznačoval znateľnou mierou pragmatizmu spočívajúceho v tom, že dotýčny nebol automaticky odstránený zo súhrnného zoznamu. Súdom bolo stanovené obdobie neprekračujúce tri mesiace, počas ktorého malo dôjsť k napraveniu vytýkaných nedostatkov.²

Za účelom odstránenia nedostatkov zápisu požiadal zástupca Francúzska pri OSN výbor pre sankcie, aby zverejnil dôvody zápisu pána Kadiho na svojom webovom sídle. Tak sa aj stalo, pričom zverejnené dôvody už boli známe z konania vo veci Kadi I. Následne zástupca Francúzska pri OSN odoslal odôvodnenie Komisii, ktorá o zmienených dôvodoch zápisu informovala pána Kadiho. Ten v reakcii na tieto dôvody odoslal Komisii svoje vyjadrenie k zverejneným dôvodom zápisu. Je možné konštatovať, že v plnom rozsahu trval na tom, že zápis do zoznamu nebol dôvodný, avšak zo strany Komisie nedošlo k akceptovaniu jeho postoja.

Výsledkom bolo, že dňa 28.11.2008 Komisia prijala nariadenie (ES) č. 1190/2008 novelizujúce nariadenie č. 881/2002. Sága Kadi preto mohla pokračovať, pričom predmet sporu bol podobný ako v prípade Kadi I, avšak ako podstatný rozdiel je nutné zdôrazniť, že súdy boli pri rozhodovaní vo veci Kadi II de facto viazané závermi Súdneho dvora vo veci Kadi I, kedy sa súd dostal do pozície blízkej

* Článok recenzoval JUDr. Andrej Králik, LL.M., Ph.D., ktorý pôsobí na katedre medzinárodného a európskeho práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a vedúci tlačového a politického oddelenia v zastúpení Európskej komisie na Slovensku

¹ Bližšie pozri rozsudok Európskeho súdneho dvora vo veci Kadi I, bod 331 a nasledujúce.

² Tamže, bod 376.

Po rozhodnutí Kadi I došlo zo strany OSN k vykonaniu opatrení, ktorých účelom bolo odstrániť nedostatky vytýkané Súdnym dvorom, konkrétne zabezpečiť efektívnu súdnu ochranu na úrovni OSN. Už v roku 2007 bolo zriadené kontaktné miesto, ktoré slúžilo na prijímanie žiadostí o odstránenie zo zoznamu. Po druhostupňovom rozhodnutí Kadi I došlo v decembri 2009 k zriadeniu úradu ombudsmana, ktorý od roku 2010 zastáva kanadská sudkyňa Kimberly Prost, v minulosti pôsobiaca na Medzinárodnom trestnom tribunáli pre bývalú Juhosláviu.⁴

Činnosť ombudsmana nahradila funkciu kontaktného miesta a v zásade je ju možné rozdeliť na dve fázy. V prvej z nich dochádza k zberu informácií o zapísanej osobe, na čo nadväzuje dialóg medzi ombudsmanom a výborom pre sankcie. Napriek dôležitej úlohe ombudsmana v tomto procese mu neprináleží rozhodnúť vo veci odstránenia zo zoznamu.⁵

Konanie pred Všeobecným súdom

Kadi neholdal pasívne akceptovať výsledok tohto procesu a tak sa obrátil na Všeobecný súd, s cieľom dosiahnuť zrušenie napadnutého rozhodnutia v rozsahu, ktorý sa ho týkal. Dovedna uviedol päť žalobných dôvodov, a to: i) nedostatočný právny základ nariadenia, ii) porušenie práva na obhajobu a na účinnú súdnu ochranu, iii) porušenie povinnosti odôvodnenia stanovenej v článku 253 ES, iv) zjavne nesprávne posúdenie skutkového stavu a v) porušenie zásady proporcionality.⁶

K figurovaní na verejne dostupnom zozname a zmrazeniu účtov poznamenal, že svojou povahou sú takéto opatrenie sankciou, pretože je verejne klasifikovaný ako terorista alebo prívrženec terorizmu.⁷ Pokračoval tým, že jeho aktíva boli zmrazené od roku 2001, pričom Komisia by sa mala skôr sústrediť na kritérium aktuálnej alebo budúcej hrozby, nie na správanie v minulosti ako také.⁸

Kadi tvrdil, že na základe rozhodnutia Kadi I nemá žiaden právny akt EÚ súdnu imunitu. Naopak, Komisia a vedľajší účastníci zhodne zastávali postoj, že Súdny dvor sa ešte stále nevyjadril k úrovni súdneho preskúmania. Rada sa domnievala, že Všeobecný súd nemôže a nesmie skúmať vecnú podstatu posúdenia, čo podľa nej patrí do výlučnej právomoci vlád v rámci boja proti terorizmu.⁹

Všeobecný súd potvrdil už skôr judikované a síce, že prostredníctvom súdov musí byť zabezpečené v zásade úplné preskúmanie zákonnosti, a to až kým výbor pre sankcie neposkytne záruky účinnej súdnej ochrany.¹⁰ Uvedené sa vzťahuje aj na zavedenie postu ombudsmana, pričom zo strany Všeobecného súdu boli zdôraznené jeho kompetencie nezahŕňajúce meritórne rozhodovanie vo veci odstránenia jednotlivcov zo zoznamu.

Súd taktiež vyjadril pochybnosti o povahe dlhodobého zmrazenia účtov, ktorým mohlo dôjsť k prekročeniu cieľa OSN. Konkrétne v prípade pána Kadiho sa v čase rozhodnutia Všeobecného súdu jednalo o dobu dosahujúcu takmer 10 rokov (prvýkrát sa na súd Spoločenstva obrátil už v roku 2001).¹¹

Samotné zaslanie zhrnutia dôkazov zapísanému jednotlivcovi nemožno považovať za dostatočné dodržanie zásady účinnej súdnej ochrany: „V rámci „v zásade úplného“ súdneho preskúmania zákonnosti napadnutého nariadenia vzhľadom na základné práva (rozsudok Súdného dvora Kadi, bod 326) a keďže toto nariadenie nepožíva žiadnu „súdnu imunitu“ (rozsudok Súdného dvora Kadi, bod 327), z tvrdení a vysvetlení predložených Komisiou a Radou najmä v rámci ich predbežných pripomienok k vhodnej úrovni súdneho preskúmania v prejednávanej veci jasne vyplýva, že právo žalobcu na obhajobu bolo „rešpektované“ len čisto formálne

a zdánlivo, keďže Komisia v skutočnosti považovala samu seba za striktné viazanú posúdeniami výboru pre sankcie, a preto v žiadnom okamihu nezamýšľala spochybniť tieto posúdenia vo svetle žalobcových pripomienok.“¹²

V závere rozhodnutia bolo poznamenané, že Kadimu bol odopretý čo i len minimálny prístup k dôkazom v jeho neprospech, pričom Komisia sa zároveň nevysporiadala s dôkazmi, ktoré predložil na vlastnú obranu.

Všeobecný súd judikoval, že žalobný dôvod je opodstatnený v časti týkajúcej sa porušenia práva na obhajobu, ako aj v časti namietajúcej porušenie zásady účinnej súdnej ochrany. Rozhodnutie neoponechalo podobnú trojmesačnú dobu na odstránenie nedostatkov, ako sme mohli vidieť pri rozhodnutí Súdného dvora vo veci Kadi I, k vyčiarknutiu Kadiho mena zo zoznamu však nedošlo z dôvodu podania opravného prostriedku. Súdny dvor rozhodol o predmetnom odvolaní v júni roku 2013.

Konanie pred Súdnym dvorom

Súdny dvor sa mal vo veci Kadi II zaoberať tromi otázkami: i) tým, či existuje súdna imunita prevzatých právnych aktov, ii) rozsahom a intenzitou ich prípadného súdneho preskúmania a iii) otázkou chráneného obsahu základných práv, na ktoré sa v tomto prípade odvoláva pán Kadi.

Z hľadiska dopadu na tento konkrétny prípad malo konanie pred Súdnym dvorom relatívne nízky význam. Vyplýva to zo skutočnosti, že výbor pre sankcie dňa 05.10.2012 rozhodol o výmaze pána Kadiho zo zoznamu, na čo nadväzovalo zrušenie nariadenia v rozsahu, v ktorom sa ho týkalo. V čase rozhodnutia a aj v období tomu predchádzajúcom teda jeho účty neboli na území Európskej únie naďalej zmrazené. Možno tu preto badať výraznú snahu odvolateľa a vedľajších účastníkov, aby týmto odvolaním došlo k zrušeniu alebo prinajmenšom k podstatnému oslabeniu záverov vyplývajúcich z rozsudku Súdného dvora vo veci Kadi I.¹³

Hneď na úvod rozhodnutia však bol (nie veľmi prekvapujúco) opätovne sformulovaný záver týkajúci sa neexistencie súdnej imunity takéhoto právneho aktu. Slovanami generálneho advokáta Yvesa Bota, *predmetom diskusie už nemôže byť otázka, či súdne preskúmanie je, alebo nie je možné, ale otázka, aké sú jeho pravidlá*.¹⁴ Uvedené bolo taktiež medzičasom potvrdené, napr. rozsudkom Súdného dvora vo veci Bank Mellí Iran proti Komisii, preto nebolo možné rozumne očakávať, že by s takým malým časovým odstupom a bez dostatočného odôvodnenia došlo k zvráteniu rozhodnutia Súdného dvora Kadi I. Mohlo sa preto prejsť k zodpovedaniu ďalších, diskutabilnejších otázok, ktoré boli súdom posudzované spoločne.

Súdny dvor skonštatoval, že napriek uskutočneniu zmien v rámci OSN nemožno výsledok považovať za porovnateľný s účinnou súdnou ochranou. To platí aj napriek posilneniu kompetencií ombudsmana od prijatia rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1989 (2011) z 19.06.2011, na základe ktorého nepodlieha výmaz zo súhrnného zoznamu jednomyselnému schváleniu výborom pre sankcie. Stále totiž platí, že ombudsman o zotrvaní zapísaného jednotlivca v zozname nerozhoduje, dáva len odporúčania. I keď je nepochybné, že vzhľadom na zastávanie tejto pozície osobou požívajúcou vážnosť je možné vysloviť záver hovoriaci o pôsobení úradu ombudsmana prostredníctvom svojej autority, tieto odporúčania nemusia byť vždy akceptované. V prípade nesúhlasu sa môže člen výboru pre sankcie obrátiť na Bezpečnostnú radu OSN, kde je na ponechanie osoby na zozname potrebné schválenie minimálne deviatimi z pätnástich hlasov, súčasne ale i v tejto situácii existuje možnosť využitia práva veta všetkých piatich stálych členov.

Zároveň je potrebné uviesť, že ombudsman má od prijatia zmienenej rezolúcie oklieštené právomoci, ktoré sa vzťahujú už len na sieť Al-Káida, nie na Taliban. Do kompetencií ombudsmana navyše nikdy nespádali ostatné individuálne sankčné režimy týkajúce sa Somálska, Pobrežia Slonoviny alebo Konga.¹⁵

3 Cuyvers, A., s. 503.

4 Kokott, J., Sobotta, Ch., s. 1020.

5 Bližšie pozri rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN 1989 (2011), body 21-35. S činnosťou úradu ombudsmana je možné oboznámiť sa na internetovej stránke <http://www.un.org/en/sc/ombudsperson/status.shtml>

6 Rozsudok Všeobecného súdu vo veci Kadi II, bod 79.

7 Tamže, bod 83.

8 Tamže, bod 85.

9 Tamže, body 90, 91 a 107.

10 Tamže, body 126 a 127.

11 Tamže, body 148-151.

12 Tamže, bod 171.

13 Porovnaj Lester, M. s Tzanakopoulos, A.

14 Návrhy generálneho advokáta Yvesa Bota vo veci Kadi II, bod 51.

15 Kokott, J., Sobotta, Ch., s. 1024.

K uvedeným dôvodom zahrnutia pána Kadiho do súhrnného zoznamu poznamenal súd nasledovne: „*Súdne preskúmanie nebolo obmedzené len na abstraktné posúdenie pravdepodobnosti uvádzaných dôvodov, ale aby sa týkalo otázky, či sú tieto dôvody, alebo aspoň jeden z nich, ktorý je sám osebe dostatočný na odôvodnenie tohto rozhodnutia, podložené.*“¹⁶

Kadi bol na zoznam umiestnený kvôli piatim rôznym dôvodom, týkajúcim sa jeho minulosti a spojitosti s osobami blízkymi sieti Usámovi bin Ládinovi. Súdny dvor zdôraznil, že z hľadiska zotrvania na zozname by bolo postačujúce, ak by bolo možné považovať za dostatočne seriózne čo i len jeden z dôvodov zápisu. Nesprístupnenie dôkazov, ktoré EÚ nemá k dispozícii, nie je samo osebe porušením práva na obhajobu alebo na účinnú súdnu ochranu.¹⁷ Dôležitá je dostatočná presnosť a konkrétnosť informácií.

Všeobecný súd rázne odmietol ako postačujúci dôvod tvrdenie, že v banke, ktorej akcionárom bol Kadi, sa možno konali stretnutia, počas ktorých boli plánované útoky na americké ciele v Saudskej Arábii. Súdny dvor ale zaujal v tejto veci odlišné stanovisko: „*Podmieňovací spôsob použitý v súvislosti s údajom týkajúcim sa stretnutí venovaných príprave tohto údajného projektu nenaŕaža na požiadavky vyplývajúce z povinnosti odôvodnenia, lebo dôvody určitého zápisu na zoznam Únie môžu spočívať na podozreniach o zapojení do teroristických aktivít, čím nie je dotknuté overenie dôvodnosti týchto podozrení.*“¹⁸

Podľa Súdneho dvora sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho posúdenia veci v bodoch 138 až 140 a 142 až 149 svojho rozhodnutia. Súd napriek tomu musel vyhodnotiť, či bolo možné k prvostupňovému výroku dôjsť na základe iných právnych dôvodov.¹⁹

Po analýze jednotlivých dôvodov zápisu na súhrnný zoznam sa Súdny dvor dopracoval k záveru hovoriacemu o tom, že „*žiadne z obvinení uvedených proti pánovi Kadimu v zhrnutí predloženom výborom pre sankcie neumožňuje odôvodniť prijatie obmedzujúcich opatrení namierených proti tejto osobe na úrovni Únie, a to preto, že buď chýba odôvodnenie, alebo neexistujú informácie alebo dôkazy, ktoré by mohli podporiť daný dôvod proti podrobným popretiam zo strany dotknutej osoby.*“²⁰ Odvolanie bolo z tohto dôvodu zamietnuté.

16 Rozsudok Súdneho dvora vo veci Kadi II, bod 119.

17 Tamže, bod 139.

18 Tamže, bod 149.

19 Tamže, bod 150.

20 Tamže, bod 163.

Zoznam použitej literatúry:

Cuyvers, A. The Kadi II Judgment of the General Court: The ECJ's Predicament and the Consequences for Member States. In *European Constitutional Law Review*. 2011, roč. 7, č. 3, s. 481-510.

Ginsborg, L., Scheinin, M. Judicial powers, due process and evidence in the Security Council 1267 Terrorist Sanctions Regime: the Kadi II conundrum. *EUI Working Paper RSCAS 2011/44*. 2011. 12 s.

Kokott, J., Sobotta, Ch. The Kadi Case - Constitutional Core Values and International Law - Finding the Balance? In *The European Journal of International Law*. 2012, roč. 23, č. 4, s. 1015-1024.

Larik, J. If the Legal Orders Don't Fit, You Must Acquit: Kadi II and the Supremacy of the UN Charter. In *European Law Blog*. 13.09.2013. Dostupné na internete: <http://europeanlawblog.eu/?p=1909> [online]. [20.04.2014].

Lester, M. The Standard of Judicial Review in Sanctions Cases: Advocate General Bot's Opinion in Kadi II. In *European Sanctions*. 19.03.2013. Dostupné na internete: <http://europeansanctions.com/2013/03/19/the-standard-of-judicial-review-in-sanctions-cases-advocate-general-bots-opinion-in-kadi-ii/> [online]. [20.04.2014].

Scheinin, M. Human rights / Counter terrorism: the new UN listing regimes for the Taliban and Al-Qaida - Statement by the Special Rapporteur on human rights and counter terrorism, Martin Scheinin. United Nations Human Rights. Office of the High Commissioner for Human Rights. 29.06.2011. Dostupné na internete: <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11191&LangID=E> [online]. [20.04.2014].

Tzanakopoulos, A. Kadi Showdown: Substantive review of (UN) Sanctions by the ECJ. In *EJIL: Talk!* 19.07.2013. Dostupné na internete: <http://www.ejiltalk.org/kadi-showdown/> [online]. [20.04.2014].

Rozsudok Európskeho súdneho dvora vo veci Kadi I (3. september 2008)

Rozsudok Všeobecného súdu vo veci Kadi II (30. september 2010)

Návrhy generálneho advokáta Yvesa Bota vo veci Kadi II (prednesené 19. marca 2013)

Rozsudok Súdneho dvora vo veci Kadi II (18. júl 2013)

Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN 1989 (2011) prijatá 17. júna 2011

Zhrnutie

Pri hodnotení rozhodnutia Kadi II je dôležité zmieniť, že zo strany Všeobecného súdu došlo k málo vídanému nesúhlasu so závermi rozhodnutia Kadi I, ktoré však boli s nevôľou akceptované.²¹

Úrad ombudsmana síce zlepšil ochranu v rámci systému OSN²², ak ale máme brať slovné spojenie účinná súdna ochrana doslovne, jeho obsah ním nie je a ani nemôže byť naplnený.²³ Vystáva preto otázka, či EÚ v prvom rade chcela chrániť základné práva a slobody v čo najväčšom rozsahu alebo či sa skôr jednalo o „demonštráciu sily“ voči OSN. Z rozhodnutia Kadi II vieme vydedukovať, čo všetko nie je splnením požadovaného štandardu, prihliadnuc na uvedené sme ale toho názoru, že je nereálne, aby boli akoukoľvek rezolúciou OSN prijaté vyžadované zmeny právnej úpravy.

Na druhej strane, argumenty zástancov pozície OSN musia čeliť protitiazke, či takýto súdny prieskum implementovaného znenia na úrovni EÚ skutočne oslabuje jednotnosť medzinárodného právneho poriadku až takým vážnym spôsobom, ako je z ich strany proklamované. Larik vo svojom príspevku poukazuje na to, že z jeho pohľadu dochádza k oslabeniu postavenia omnoho viac na základe vymenovaných nedodržaní medzinárodného práva, vrátane porušenia zákazu použitia sily v súvislosti s inváziou do Iraku v roku 2003.²⁴

Je neodškriepiteľným faktom, že orgány EÚ, ako aj OSN, sa dostali do nezávideniahodnej situácie, ktorú snáď ani nebolo možné vyriešiť ideálnym spôsobom. Ako možný postup bolo navrhnuté riešiť situáciu viac politicky, než právne, a síce blokať zápis alebo ponechanie jednotlivca na súhrnnom zozname v prípade sporných okolností. To by malo byť zabezpečené tým, že v Bezpečnostnej rade OSN sú stálymi členmi s právom veta i dva členské štáty EÚ.²⁵

Podľa všetkého je sága Kadi na svojom konci, no najmä rozhodnutie Súdneho dvora Kadi I bude v budúcnosti zohrávať dôležitú úlohu v súvislosti s prípadmi týkajúcimi sa externých vzťahov EÚ.

21 Bližšie pozri Cuyvers, A., s. 488-490 a Tzanakopoulos, A.

22 Ako bolo vyššie zmienené, neznamená to, že by sa jednalo o markantné zlepšenie, pomerne slabé právomoci sa stali aj terčom takpovediac internej kritiky. Bližšie pozri Scheinin, M.

23 Porovnaj tiež s čl. 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

24 Larik, J.

25 Ginsborg, L., Scheinin, M., s. 10.

Mgr. Ján Juran,
hlavný radca na Ministerstve spravodlivosti
Slovenskej republiky, absolvent Právnickej
fakulty Trnavskej univerzity v Trnave (2013).